**LIETUVOS RESPUBLIKOS VIEŠŲJŲ PIRKIMŲ ĮSTATYMO NR. I-1491 PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS PIRKIMŲ, ATLIEKAMŲ VANDENTVARKOS, ENERGETIKOS, TRANSPORTO AR PAŠTO PASLAUGŲ SRITIES PERKANČIŲJŲ SUBJEKTŲ, ĮSTATYMO NR. XIII-328 PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS VIEŠŲJŲ PIRKIMŲ, ATLIEKAMŲ GYNYBOS IR SAUGUMO SRITYJE, ĮSTATYMO NR. XI-1491 PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS FINANSINĖS APSKAITOS ĮSTATYMO NR. IX-574 2, 6 IR 10 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS ADMINISTRACINIŲ NUSIŽENGIMŲ KODEKSO 12 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTŲ AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

**1. Įstatymų projektų rengimą paskatinusios priežastys, parengtų projektų tikslai ir uždaviniai**

Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo Nr. I-1491 pakeitimo įstatymo (toliau – VPĮ projektas), Lietuvos Respublikos pirkimų, atliekamų vandentvarkos, energetikos, transporto ar pašto paslaugų srities perkančiųjų subjektų, įstatymo Nr. XIII-328 pakeitimo įstatymo (toliau – PĮ projektas), Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų, atliekamų gynybos ir saugumo srityje, įstatymo Nr. XI-1491 pakeitimo įstatymo (toliau – PGSĮ projektas), Lietuvos Respublikos finansinės apskaitos įstatymo Nr. IX-574 2, 6 ir 10 straipsnių pakeitimo įstatymo (toliau – FAĮ projektas), Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 12 straipsnio pakeitimo įstatymo (toliau – ANK projektas; toliau visi kartu – Įstatymų projektai) projektais siūlomi pakeitimai prisideda prie Dvidešimt pirmosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos (toliau – LRV programa), kuriai pritarta Lietuvos Respublikos Seimo 2026 m. liepos 14 d. nutarimu Nr. XV–1157 „Dėl Dvidešimt pirmosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“ (toliau – LRV programa), 114 punkto nuostatos: „Sieksime supaprastinti viešųjų pirkimų procesus ir reguliavimą. Sieksime taupesnės sistemos, supaprastinsime reikalavimus ir procedūras, kad verslui, ypač smulkiajam, būtų lengviau dalyvauti viešuosiuose pirkimuose. <...>“, įgyvendinimo.

Ekonomikos ir inovacijų ministerija, vertindama viešųjų pirkimų sistemą, analizavo Europos Komisijos (toliau – EK) ir Viešųjų pirkimų tarnybos skelbiamus viešųjų pirkimų duomenis bei vertino viešųjų pirkimų sistemos dalyvių pateiktus siūlymus, kaip mažinti administracinę naštą viešuosiuose pirkimuose. Atsižvelgiant į tai, Įstatymų projektais siekiama mažinti administracinę naštą perkančiosioms organizacijoms ir tiekėjams, palengvinti viešųjų pirkimų procedūras, spartinti pirkimus, užtikrinti geresnį tiekėjų dalyvavimą bei suderinti teisinį reguliavimą su Europos Sąjungos (toliau – ES) teisės aktais.

**2. Įstatymų projektų iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai**

Įstatymų projektų iniciatorė – Ekonomikos ir inovacijų ministerija. Įstatymų projektus parengė Ekonomikos ir inovacijų ministerijos Viešųjų pirkimų politikos skyrius (vedėja Dovilė Šacikauskė, tel. 0 652 84 691, el. p. dovile.sacikauske@eimin.lt).

**3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymų projektuose aptarti teisiniai santykiai**

Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo (toliau – VPĮ) 2 straipsnyje, Lietuvos Respublikos pirkimų, atliekamų vandentvarkos, energetikos, transporto ar pašto paslaugų srities perkančiųjų subjektų, įstatymo (toliau – PĮ) 2 straipsnyje, įtvirtinti sąvokų „informacinė sistema „E. sąskaita“, „techninė specifikacija“ ir „viešojo pirkimo iniciatorius“ apibrėžimai. Apibrėžiant techninę specifikaciją vartojama sąvoka „neįgalusis“, kalbant apie tiekėjams keliamus reikalavimus vartojama sąvoka „kokybės vadybos sistemos“. Pagal šiuo metu galiojantį reglamentavimą viešojo pirkimo iniciatorius turi baigtinį sąrašą funkcijų, t. y. iniciatorius yra

asmuo, kuris nurodo pirkimo poreikį ir (ar) parengia pirkimo objekto techninės specifikacijos projektą.

VPĮ 4 straipsnyje (PĮ 12 straipsnyje, Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų, atliekamų gynybos ir saugumo srityje, įstatymo Nr. XI-1491 (toliau – PGSĮ) 16 straipsnyje) nustatyta, kokie pirkimai laikomi mažos vertės pirkimais, t. y. supaprastinti pirkimai, kai prekių ar paslaugų pirkimo numatoma vertė yra mažesnė kaip 70 000 Eur, o darbų pirkimo atveju – 174 000 Eur. Mažos vertės pirkimu taip pat laikomas VPĮ 5 straipsnio 9 dalyje (PĮ 13 straipsnio 9 dalyje, PGSĮ 15 straipsnio 7 dalyje) nurodytas pirkimas.

VPĮ 6 straipsnyje įtvirtinti atvejai, kuomet įstatymo reikalavimai paslaugų pirkimams nėra taikomi. Pažymėtina, kad šis atvejų sąrašas yra perkeltas iš 2014 m. vasario 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2014/24/ES dėl viešųjų pirkimų, kuria panaikinama Direktyva 2004/18/EB (toliau – Direktyva 2014/24/ES) ir yra baigtinis. Atvejai, kuomet įstatymo reikalavimai paslaugų pirkimams nėra taikomi taip pat yra įtvirtinti ir PĮ 16 straipsnyje, taip pat PGSĮ 3 straipsnyje.

VPĮ $10^1$ straipsnyje nustatyta, kad įstatymo reikalavimai netaikomi bendradarbiavimo sutartims, kurios atitinka šiame straipsnyje išdėstytas sąlygas. Tačiau šioms sutartims nekeliami tokie reikalavimai, kurie nustatyti vidaus sandoriams: pareiga šias sutartis įtraukti į metinius pirkimų planus, teikti elektronines sąskaitas, skelbti sutartis ir jų pakeitimus, informaciją apie tokias sutartis nurodyti ataskaitose.

VPĮ 14 straipsnio 1 dalies 2 punkte (PĮ 25 straipsnio 1 dalies 2 punkte, PGSĮ 3 straipsnio 1 dalies 2 punkte) nustatyta, kad įstatymo reikalavimai netaikomi gynybos ir saugumo aspektus apimantiems pirkimams ir projekto konkursams, kuriuos perkančioji organizacija įpareigota atlikti pagal kitas procedūrines taisykles, nustatytas tarptautiniu susitarimu ar sutartimi dėl karinių vienetų dislokavimo užsienio valstybėse, ir kurie yra susiję su valstybės narės ar trečiosios šalies *įmonėmis*. PGSĮ 3 straipsnio 1 dalies 2 punkte nustatyta, kad įstatymo reikalavimai netaikomi pirkimams, susijusiems su karinių vienetų dislokavimu ir atliekamiems pagal specialias pirkimo procedūrų taisykles, susijusias su valstybės narės ar trečiosios valstybės įsipareigojimais.

VPĮ 19 straipsnis (PĮ 31 straipsnis, PGSĮ 10 straipsnis) reglamentuoja viešojo pirkimo komisijos sudarymo tvarką, jos nariams keliamus reikalavimus, taip pat atvejus, kad gali būti sudaromos atskiros komisijos skirtingiems pirkimo etapams vykdyti.

VPĮ 20 straipsnyje (PĮ 32 straipsnyje, PGSĮ 13 straipsnyje) nustatyta, kad perkančioji organizacija negali atskleisti informacijos, kurią tiekėjas nurodė kaip konfidencialią. Šio straipsnio 2 dalyje nustatyta, kokios informacijos negalima laikyti konfidencialia. Tokia informacija apima ir informaciją, pateiktą apie tiekėjų pašalinimo pagrindų nebuvimą, atitiktį kvalifikacijos reikalavimams, kokybės vadybos sistemos ir aplinkos apsaugos vadybos sistemos standartams patvirtinančiuose dokumentuose bei informaciją apie pasitelktus ūkio subjektus, kurių pajėgumais remiasi tiekėjas, ir subtiekėjus.

VPĮ 21 straipsnyje (PĮ 33 straipsnyje) nustatyta, kuriais atvejais laikoma, kad perkančiojoje organizacijoje kilo interesų konfliktas. Tarp šių atvejų nėra įvardinto atvejo, kai tiesioginį ar netiesioginį finansinį, ekonominį ar kitokio pobūdžio asmeninį suinteresuotumą, galintį pakenkti jų nešališkumui ir nepriklausomumui pirkimo metu, turi už sutarties vykdymą atsakingi asmenys.

VPĮ 22 straipsnio 2 dalyje (PĮ 34 straipsnio 2 dalyje) nustatyta, kad atliekant pirkimo procedūras Centralizuotų viešųjų pirkimų elektroniniame kataloge (toliau – centralizuotų pirkimų katalogas), perkančiosios organizacijos ir tiekėjo bendravimas ir keitimasis informacija, įskaitant tiekėjų pasiūlymų pateikimą, vyksta šio katalogo priemonėmis. Šiame straipsnyje nėra aptarta, kokiu būdu pasirašomos ir (ar) nutraukiamos sutartys, atliekami sutarčių pakeitimai.

VPĮ 23 straipsnyje (PĮ 35 straipsnyje, PGSĮ 18 straipsnyje) nustatyta galimybė perkančiosioms organizacijoms rezervuoti pirkimus tiekėjams, kuriuose ne mažiau kaip 50 procentų darbuotojų yra šiame straipsnyje išvardinti nepalankioje padėtyje esantys asmenys. Be to, reikalaujama, kad perkančioji organizacija tokiems tiekėjams rezervuotų ne mažiau kaip 2 procentus visų per kalendorinius metus atliktų supaprastintų pirkimų vertės pirkimų. Ši pareiga netaikoma, kai šie tiekėjai perkančiajai organizacijai reikiamų prekių negamina, paslaugų neteikia

ar darbų neatlieka. Be to, VPĮ 23 straipsnyje (PĮ 35 straipsnyje, PGSĮ 18 straipsnyje) nėra įtvirtinta nuostata, kad tiekėjas atitinkamą savo statusą, suteikiantį teisę dalyvauti rezervuotuose pirkimuose, deklaruoja pasiūlyme, o iš ekonomiškai naudingiausią pasiūlymą pateikusio tiekėjo perkančioji organizacija reikalauja pateikti atitinkamą statusą patvirtinančius dokumentus.

VPĮ 27 straipsnyje (PĮ 39 straipsnyje, PGSĮ 8 straipsnyje) numatyti du savo esme panašūs pasirengimo pirkimui būdai: konsultacija su rinkos dalyviais ir techninių specifikacijų projekto skelbimas.

VPĮ 28 straipsnyje nustatyta pareiga perkančiajai organizacijai, nusprendus statinio statybos darbų ir statinio projektavimo paslaugų pirkimo objekto neskaidyti į dalis, šio sprendimo pragrindimą nurodyti pirkimo dokumentuose.

VPĮ 31 straipsnio 3 dalyje (PĮ 37 straipsnio 2 dalyje) įtvirtinti atvejai, kada apie mažos vertės pirkimą gali būti neskelbiama. Viena iš sąlygų yra, kad apie mažos vertės pirkimą gali būti neskelbiama, kai numatoma pirkimo sutarties vertė neviršija 15 000 Eur (be pridėtinės vertės mokesčio).

VPĮ 33 straipsnio 1 dalyje (PĮ 46 straipsnio 1 dalyje) nustatyta, kad tarptautinio pirkimo atveju perkančioji organizacija privalo paskelbti skelbimą apie pirkimo sutarties sudarymą, skelbimą apie pirkimo sutarties keitimą, tačiau šioje nuostatoje nėra aptarta, kas skelbia šiuos skelbimus, kai pirkimą atlieka centrinė perkančioji organizacija.

VPĮ 34 (PĮ 47 straipsnyje, PGSĮ 46 straipsnyje) straipsnyje nustatyta, kad tarptautinių pirkimų atveju perkančiosios organizacijos pateiktus skelbimus Europos Sąjungos leidinių biurui išsiunčia Viešųjų pirkimų tarnyba. Atitinkamai, VPĮ 29, 30, 34, 40, 60, 62, 65, 69, 74, 79 straipsniuose tam tikri pirkimo proceso įvykiai (pirkimo procedūrų pradžia, terminų skaičiavimas ir kt.) siejami su skelbimų išsiuntimo iš Viešųjų pirkimų tarnybos diena.

VPĮ 35 straipsnyje (PĮ 48 straipsnyje, PGSĮ 24 straipsnyje) nurodyta, kokia informacija turi būti nustatyta pirkimo dokumentuose.

VPĮ 37 straipsnyje (PĮ 50 straipsnyje, PGSĮ 40 straipsnyje) nustatyta, kuriais atvejais turi būti keliami reikalavimai, kad prekės (įskaitant jų gamintojus), paslaugos ar jų teikėjai, ar darbai nekeltų grėsmės nacionaliniam saugumui. Šio straipsnio 9 dalyje nustatyta, kad perkančioji organizacija, veikianti gynybos srityje ar srityse, kurios laikomos nacionaliniam saugumui užtikrinti strategiškai svarbių ūkio sektorių dalimi, įrašyta į Saugiojo tinklo naudotojų sąrašą ar laikoma esminiu subjektu (toliau – jautrios perkančiosios organizacijos), atlikdama pirkimus, kurių objektas apima VPĮ 92 straipsnio 13 dalyje numatytame sąraše nurodytų Bendrajame viešųjų pirkimų žodyne (toliau – BVPŽ) kodų prekes ar paslaugas, laiko, kad prekės ar paslaugos kelia grėsmę nacionaliniam saugumui, kai prekių gamintojas ar jį kontroliuojantis asmuo yra registruoti (jeigu gamintojas ar jį kontroliuojantis asmuo yra fizinis asmuo – nuolat gyvenantis ar turintis pilietybę) VPĮ 92 straipsnio 14 dalyje numatytame sąraše nurodytose valstybėse ar teritorijose ar iš šių valstybių bei teritorijų vykdomas paslaugų teikimas.

VPĮ 39 straipsnio 3 dalyje, 51 straipsnio 12 dalyje (PĮ 52 straipsnio 3 dalyje, PGSĮ 40 straipsnio 10 dalyje) įtvirtinta, kad perkančioji organizacija, tikrindama pasiūlymo atitiktį nacionalinio saugumo aspektu, pirmiausia reikalauja, kad tiekėjas pateiktų Viešųjų pirkimų tarnybos nustatytos formos atitikties deklaraciją, o laimėtojas turi pateikti nurodytus dokumentus.

VPĮ 42 straipsnyje (PĮ 55 straipsnyje, PGSĮ 31) nustatyti reikalavimai pasiūlymų galiojimo užtikrinimo ir sutarties įvykdymo užtikrinimo teikimui – perkančioji organizacija gali reikalauti, kad pasiūlymų galiojimas būtų užtikrinamas, ir privalo pareikalauti, kad pirkimo sutarties įvykdymas būtų užtikrinamas Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.70 straipsnyje nustatytais prievolių įvykdymo užtikrinimo būdais.

VPĮ 45 straipsnio 1 dalies 5 punkte (PĮ 58 straipsnio 1 dalies 5 punkte) numatyta, jog perkančioji organizacija laimėjusį pasiūlymą nustato, jeigu tenkinamos tam tikros sąlygos, viena iš kurių – pasiūlyta kaina neviršija pirkimui skirtų lėšų, nustatytų perkančiosios organizacijos prieš pradedant pirkimo procedūrą. Be to, VPĮ 45 straipsnio $2^1$ dalyje (PĮ 58 straipsnio $4^1$ dalyje, PGSĮ 33 straipsnio 9 dalyje) nėra aiškiai nustatyta pareiga perkančiajai organizacijai vertinti tiekėjo atmetimo proporcingumą keliamai grėsmei.

VPĮ 46 straipsnio 2 dalies 2 punkte (PGSĮ 34 straipsnio 1 dalies 1 punkte) numatyta, kad laikoma, jog tiekėjas arba jo atsakingas asmuo turi teistumą, jei dėl tiekėjo, kuris yra juridinis asmuo, kita organizacija ar jos struktūrinis padalinys, vadovo, kito valdymo ar priežiūros organo nario ar kito asmens, turinčio (turinčių) teisę atstovauti tiekėjui ar jį kontroliuoti, jo vardu priimti sprendimą, sudaryti sandorį, asmens (asmenų), turinčio (turinčių) teisę surašyti ir pasirašyti tiekėjo finansinės apskaitos dokumentus (supaprastinto pirkimo atveju – tiekėjo, kuris yra juridinis asmuo, kita organizacija ar jos struktūrinis padalinys, vadovo ar dėl asmens (asmenų), turinčio (turinčių) teisę surašyti ir pasirašyti tiekėjo finansinės apskaitos dokumentus), per pastaruosius 5 metus buvo priimtas ir įsiteisėjęs apkaltinamasis teismo nuosprendis ir šis asmuo turi neišnykusį ar nepanaikintą teistumą. Be to, VPĮ 46 straipsnio 4 dalies 4 punkte (PGSĮ 34 straipsnio 2 dalies 8 punkte) nėra paaiškinta, kokiais atvejais netiksli informacija gali būti nelaikoma melaginga informacija. VPĮ 55 straipsnio 2 dalyje (PĮ 64 straipsnio 2 dalyje) yra įtvirtinta, kad viešųjų pirkimų, kuriuose ekonomiškai naudingiausias pasiūlymas išrenkamas tik pagal kainą, vertė kiekvienais kalendoriniais metais negali sudaryti daugiau kaip 50 procentų bendros pirkimų vertės, o pirkimų – daugiau kaip 70 procentų bendros perkančiojo subjekto pirkimų vertės.

VPĮ 55 straipsnio 12 dalyje (PĮ 64 straipsnio 11 dalyje) nustatyta galimybė pasirinkti socialinį pasiūlymo vertinimo kriterijų ir vertinti tiekėjo darbuotojams per paskutinius 12 mėnesių mokėtą darbo užmokestį, jį palyginant su kilmės šalyje nustatyta atitinkamos ūkio šakos 0,8 vidutine mėnesine alga ar vidutiniu valandiniu atlygiu. Galiojančioje PGSĮ redakcijoje galimybė pirkime nustatyti šį socialinį pasiūlymų vertinimo kriterijų nėra įtvirtinta.

VPĮ 59 straipsnyje (PĮ 69 straipsnyje, PGSĮ 20 straipsnyje) nustatyta atviro konkurso atlikimo tvarka. Šio straipsnio 4 dalyje įtvirtinta, kad perkančioji organizacija gali nukrypti nuo įprasto tiekėjų ir jų pasiūlymų patikrinimo eiliškumo ir pirmiausia įvertinti dalyvių pateiktus pasiūlymus, o įvertinusi pasiūlymus patikrinti, ar nėra ekonomiškai naudingiausią pasiūlymą pateikusio dalyvio pašalinimo pagrindų, ar šio dalyvio kvalifikacija atitinka nustatytus reikalavimus ir, jeigu taikytina, ar tiekėjas laikosi kokybės vadybos sistemos ir (arba) aplinkos apsaugos vadybos sistemos standartų.

VPĮ 71 straipsnyje nustatytos neskelbiamų derybų vykdymo sąlygos. Tarp atvejų, kai supaprastintus pirkimus galima vykdyti neskelbiamų derybų būdu – kai perkančioji organizacija nori įsigyti mokslinių straipsnių skelbimo paslaugas, kai skelbiamų mokslinių straipsnių atranką vykdo tiesioginis paslaugos teikėjas; teisėjų, prokurorų, profesinės karo tarnybos karių, perkančiosios organizacijos valstybės tarnautojų ir (arba) pagal darbo sutartį dirbančių darbuotojų mokymo ir konferencijų paslaugos.

VPĮ 76 straipsnio 5 dalyje įtvirtinta, kuriomis VPĮ nuostatomis reikia vadovautis atliekant projekto konkursą.

VPĮ 82 straipsnio 1 dalyje (PĮ 90 straipsnio 1 dalyje) įtvirtinta pareiga perkančiosioms organizacijoms prekes, paslaugas ar darbus įsigyti iš centrinės perkančiosios organizacijos.

VPĮ $82^1$ straipsnio 1 dalies 2 punkte (PĮ $90^1$ straipsnio 1 dalies 2 punkte) nustatyta pareiga savivaldybių kontroliuojamoms (valdomoms) perkančiosioms organizacijoms, išskyrus savivaldybių įmones, akcines bendroves ir uždarąsias akcines bendroves, pirkimus, kurių sutarties vertė viršija 15 000 Eur (be pridėtinės vertės mokesčio), atlikti VPĮ 82 straipsnio 1 dalyje nurodytu būdu.

VPĮ 86 straipsnio 3 dalyje (PĮ 94 straipsnio 3 dalyje, PGSĮ 52 straipsnio 3 dalis) nurodyta, kad sudarant pirkimo sutartį ar preliminariąją sutartį, joje negali būti keičiama laimėjusio tiekėjo pasiūlymo kaina, sąnaudos ar kitos sąlygos. Šio straipsnio 5 dalyje išvardinti atvejai, kuomet sudaromoje pirkimo sutartyje gali būti nustatomas ilgesnis kaip 3 metų nuo sutarties įsigaliojimo prekių tiekimo, paslaugų teikimo, darbų atlikimo laikotarpis.

VPĮ 87 straipsnyje (PĮ 95 straipsnyje, PGSĮ 52 straipsnio 5 dalyje) nustatyti reikalavimai raštu sudaromai pirkimo sutarčiai.

VPĮ 89 straipsnis (PĮ 97 straipsnis, PGSĮ 53 straipsnis) nustato atvejus, kada pirkimo sutartį ar preliminariąją sutartį galima keisti neatliekant naujos pirkimo procedūros.

Siekiant pirkimų vykdytojus informuoti apie pirkimo sutarties neįvykdžiusius ar netinkamai ją įvykdžiusius tiekėjus, VPĮ 91 straipsnyje (PĮ 99 straipsnyje, PGSĮ 55 straipsnyje) nustatytas reikalavimas Centrinėje viešųjų pirkimų informacinėje sistemoje (toliau – CVP IS) skelbti informaciją apie tokius tiekėjus, o tiekėjų grupės atveju – apie visus grupės narius. Tiekėjams, grupės nariams, leidžiama paaiškinti, kodėl jie pateko į netinkamai vykdžiusių ar neįvykdžiusių tiekėjų sąrašą, kad perkančioji organizacija galėtų įvertinti tokio tiekėjo elgesį ir spręsti, ar atliekamame pirkime yra proporcinga šalinti tokį tiekėją iš procedūrų. Analogiškos nuostatos nustatytos VPĮ 52 straipsnyje (PĮ 63 straipsnyje, PGSĮ 38 straipsnyje), kuris reguliuoja informacijos apie informaciją nuslėpusį, melagingą informaciją pateikusį ar duomenų nepateikusį tiekėją paskelbimą.

VPĮ 92 straipsnyje (PĮ 100 straipsnyje) nustatyta, kad perkančiųjų organizacijų neatlygininą prieigą prie dokumentų ar informacijos, patvirtinančios tiekėjo pašalinimo pagrindų nebuvimą, per CVP IS teikia tokius duomenis tvarkančios institucijos.

VPĮ 93 straipsnio 7 dalyje nustatyta, kad Viešųjų pirkimų tarnyba strateginį veiklos planą derina su ministru, atsakingu už viešųjų pirkimų politikos formavimą.

VPĮ 95 (PĮ 101 straipsnyje, PGSĮ 9 straipsnyje) straipsnyje nustatytos Viešųjų pirkimų tarnybos funkcijos apima VPĮ ir su jo įgyvendinimu susijusių teisės aktų priežiūrą, neatlygininą perkančiųjų organizacijų mokymą ir konsultavimą, skelbimų Europos Sąjungos leidinių biurui skelbti perkančiųjų organizacijų skelbimus persiuntimą, pirkimų specialistų pažymėjimų išdavimą ir kt.

VPĮ 103 straipsnyje (PĮ 109 straipsnyje, PSGĮ 63 straipsnyje) reglamentuojama pretenzijų nagrinėjimo tvarka, taip pat numatyta, kokias pretenzijas privalo nagrinėti pirkimo vykdytojas.

FAĮ numatyta, kad elektroniniai apskaitos dokumentai jų gavėjams teikiami naudojantis informacinės sistemos „E. sąskaita“ priemonėmis.

ANK 12 straipsnyje numatyta, kad jei padaryta mažai pavojinga administracinio nusižengimo požymių turinti veika, teisę pradėti administracinio nusižengimo teiseną turintis pareigūnas gali jos nepradėti dėl šiame straipsnyje nurodytų administracinių nusižengimų, tarp kurių šiuo metu nėra numatyta 175 straipsnio 1 dalis ir 184 straipsnio 1 dalis.

**4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama**

Dėl VPĮ 2 str. 12 d., 2 str. papildymo $29^1$ d., 22 str. 3, 4, 12, 13 d., 92 str. 10 d. (PĮ 34 str. 3, 4, 12, 13 d., 100 str. 9 d., PGSĮ 12 str. 10 d., 11, 12 d.) ir FAĮ projekto. 2024 m. liepos 1 d. įsigaliojus Nacionalinio bendrųjų funkcijų centro direktoriaus 2023 m. birželio 21 d. įsakymui Nr. V-223 „Dėl Sąskaitų administravimo bendrosios informacinės sistemos nuostatų patvirtinimo“, informacinė sistema „E. sąskaita“ pertvarkyta į SABIS. Atsižvelgiant į tai, patikslinami VPĮ 2, 22, 92 straipsniai (atitinkami PĮ ir PGSĮ straipsniai), vietoje informacinės sistemos „E. sąskaita“ nurodant ją pakeičiančią sistemą SABIS. Kadangi VPĮ 22 straipsnio 3 dalyje yra pateikiama nuoroda į FAĮ 6 straipsnio 4 dalį, kurioje minima informacinė sistema „E. sąskaita“, ir siekiant užtikrinti teisinio reguliavimo nuoseklumą, FAĮ projektu atliekami atitinkami techniniai patikslinimai, siekiant suderinti skirtinguose teisės aktuose vartojamas sąvokas, t. y. informacinę sistemą „E. sąskaita“ pakeisti į SABIS.

Dėl VPĮ 2 str. 18, 20 d., 18 str. 3 d., 20 str. 2 d., 35 str. 2 d., 45 str. 1 d., 48 str., 50 str., 51 str. 1 d., 53 str. 3 d., 54 str., 59 str. 3 ir 4 d., 61 str. 3 d., 63 str. 1 d., 64 str. 3 d., 68 str. 2 d., 72 str. 2 d., 73 str. 5 d. (PĮ 2 str. 6, 8 d., 30 str. 3 d., 32 str. 2 d., 48 str. 2 d., 58 str. 1 d., 60 str., 61 str. 2, 3 d., 69 str. 3, 4 d., 71 str. 3 d., 73 str. 3 d., 76 str. 3 d., 80 str. 1 d., 81 str. 5 d.; PGSĮ 33 str. 1 d., 39 str.). Direktyvos 2014/24/ES 62 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad perkančioji organizacija gali tiekėjų reikalauti pateikti nepriklausomos įstaigos išduotą sertifikatą, patvirtinantį, kad pirkimo vykdytojas atitinka tam tikrus kokybės užtikrinimo standartus. Tuo tarpu VPĮ įtvirtinta siauresnė sąvoka „kokybės vadybos standartai“. Pažymėtina, kad kokybės užtikrinimo standartai yra platesnė sąvoka nei kokybės vadybos standartai. Kokybės užtikrinimo standartai apima skirtingas standartų kategorijas. Todėl siekiant sudaryti sąlygas tiekėjui pateikti sertifikatą, patvirtinantį ne

tik kokybės vadybos standartą, bet ir kitokius kokybės užtikrinimo standartus (pvz., produktų, gamybos, procesų ir kt.), siūloma tikslinti atitinkamus VPĮ, PĮ, PGSĮ straipsnius, kuriuose vartojama sąvoka „kokybės vadybos standartas“, pakeičiant ją sąvoka „kokybės užtikrinimo standartas“.

Dėl VPĮ 2 str. 34 d., 37 str. 2 d., 48 str. 1 d. (PĮ 2 str. 27 d., 50 str. 2 d., 60 str. 1 d., PGSĮ 3 priedo 2, 5 p.). Atsižvelgiant į tai, kad 2024 m. sausio 1 d. įsigaliojo Lietuvos Respublikos asmens su negalia teisių apsaugos pagrindų įstatymas, kuriame sąvoka „neįgalusis“ pakeista sąvoka „asmuo su negalia“, siūloma atitinkamai keisti VPĮ vartojamas sąvokas, suderinant jas su galiojančiu teisiniu reguliavimu.

Dėl VPĮ 2 str. 40 d. (PĮ 2 str. $15^1$ d.). Remiantis susiklosčiusia praktika, viešojo pirkimo iniciatorius ne tik parengia techninę specifikaciją ar jos projektą, tačiau taip pat atlieka ir kitas funkcijas, susijusias su nurodomu poreikiu įsigyti konkretų pirkimo objektą[1], pavyzdžiui, sudaro pirkimų poreikio sąrašą, rengia pagrindimą dėl pirkimo objekto nepirkimo iš VšĮ CPO LT administruojamo elektroninio katalogo, pildo pirkimo paraišką ir kt. Atsižvelgiant į tai, VPĮ / PĮ pakeitimais siekiama pirkimo iniciatoriui numatyti nebaigtinį šio asmens atliekamų funkcijų, kurios pas atskirus pirkimo vykdytojus gali skirtis, priklausomai nuo pirkimo vykdytojo poreikių, veiklos ypatybių ir pan. sąrašą.

Dėl VPĮ 4 str. 3 d., 5 str. 9 d. (PĮ 12 str. 3 d., 13 str. 9 d., PGSĮ 15 str. 7 d., 16 str. 3 d.). Atsižvelgiant į per pastaruosius metus pakilusias prekių, paslaugų ir darbų kainas, taip pat įvertinus kitų valstybių narių praktiką (pvz., Italija, Rumunija ir kt.), kuriose supaprastinti pirkimai (iki tam tikros ribos) reglamentuojami lanksčiau ir paprasčiau, bei siekiant sudaryti sąlygas perkančiosioms organizacijoms pirkimus vykdyti sparčiau, siūloma didinti mažos vertės pirkimų ribas prekėms ir paslaugoms iki 80 000 Eur (be pridėtinės vertės mokesčio). Įvertinus Direktyvoje 2014/24/ES nustatytas tarptautinių pirkimų ribas darbams, bei tai, kad darbų pirkimų sutarčių vertės paprastai yra ženkliai didesnės, taip pat siūloma kelti mažos vertės darbų pirkimų ribą iki 300 000 Eur (be pridėtinės vertės mokesčio (toliau – be PVM). Mažos vertės pirkimų ribos padidinimas prisidės prie viešųjų pirkimų procedūrų supaprastinimo, kadangi perkančiosios organizacijos turės daugiau galimybių pirkimus vykdyti paprasčiau ir operatyviau. Kadangi konkretaus pirkimo vertė skaičiuojama nuo visų per tam tikrą laikotarpį suplanuotų vykdyti pirkimų vertės, mažos vertės pirkimų ribų padidinimas nepanaikins pirkimų vykdytojų pareigos skaičiuoti pirkimų vertes laikantis įstatymuose įtvirtintų pirkimų verčių skaičiavimo taisyklių. Už pirkimo rūšies parinkimo teisėtumą ir teisingumą atsakingas pirkimą vykdantis subjektas.

Dėl VPĮ 6 str. 2 d. (PĮ 16 str. 2 d., PGSĮ 3 str. 1 d. 10 p.). VPĮ, kaip ir Direktyvoje 2014/24/ES, nustatyta išimtis teisinių paslaugų įsigijimui, t. y. perkančiosios organizacijos teisines paslaugas įsigyja ne pagal pirkimų vykdymui taikomus reikalavimus (netaikant viešiesiems pirkimams vykdyti nustatytų reikalavimų). Atsižvelgiant į tai, kad teisinių paslaugų pirkimams yra išleidžiamos didelės viešųjų finansų sumos, kyla poreikis kontroliuoti šioms paslaugoms pirkti išleidžiamų lėšų panaudojimo skaidrumą ir teisėtumą, sudaryti galimybes papildomai valstybės biudžeto lėšų, susijusių su teisinių paslaugų pirkimais, panaudojimo pagrįstumo kontrolei. Todėl VPĮ 6 str. 2 d. (PĮ 16 str. 2 d., PGSĮ 3 str. 1 d. 10 p.) siūloma įtvirtinti pirkimo vykdytojų pareigą[2] CVP IS Viešųjų pirkimų tarnybos nustatyta tvarka (informacijos apie šias sutartis *skelbimo tvarka ir terminai* bus nustatyti poįstatyminiame teisės akte[3]) viešinti informaciją apie sudarytas sutartis

---

[1] Daugiau žr. Viešųjų pirkimų tarnybos parengtose Viešųjų pirkimų ir pirkimų organizavimo bei vidaus kontrolės rekomendacijose (2.13 papunktis (Pirkimo iniciatoriaus funkcijos (kartu ir atsakomybė už netinkamą jų vykdymą).

[2] Dėl kitų VPĮ 6 straipsnyje / PĮ 16 straipsnyje minimų išimčių priežiūros (ir atitinkamai dėl teisinio reglamentavimo keitimo inicijavimo, pvz., peržiūrint VPĮ dėl viešuosius pirkimus reglamentuojančių ES teisės aktų pakeitimų) bus sprendžiama išanalizavus gautą informaciją dėl šių išimčių perkančiosiose organizacijose taikymo praktikos.

[3] Sutartys, jų pakeitimai, tiekėjų pasiūlymai ir kita su viešaisiais pirkimais susijusi informacija viešinama Informacijos viešinimo Centrinėje viešųjų pirkimų informacinėse sistemoje tvarkos apraše nustatyta tvarka. CVP IS yra valstybės informacinė sistema, kurioje skelbiama aktuali informacija, susijusi viešaisiais pirkimais, ir kuri sudaro galimybes Viešųjų pirkimų tarnybai atlikti analizę, vykdyti pirkimų priežiūrą kontrolę, rinkti statistiką. Šioje specializuotoje informacinėje sistemoje (CVP IS) bus renkama informacija ir apie įsigytas teisines paslaugas, todėl bus užtikrinama

dėl arbitražo ir taikinimo paslaugų bei teisinių paslaugų pirkimo. Tinkamas šios pareigos įgyvendinimas sudarys galimybę tiek visuomenei, tiek kontroliuojančioms institucijoms stebėti pirkimų vykdytojų sprendimus, susijusius su viešųjų lėšų naudojimo racionalumu, ir jų įgyvendinimą, prisidės prie didesnio viešųjų pirkimų skaidrumo, kartu didins pasitikėjimą viešųjų pirkimų sistema, sudarys sąlygas užkirsti kelią korupcijai, galimiems interesų konfliktams, užtikrins tiekėjų lygiateisiškumo principo įgyvendinimą[4].

Įgyvendinant VPĮ / PĮ / GĮ projektais nustatomą pareigą, CVP IS bus skelbiama bendro pobūdžio informacija apie tokias sutartis: paslaugos teikėjo pavadinimas (jeigu teikėjas yra fizinis asmuo, - vardas ir pavardė), sutarties objektas, sutarties sudarymo data, sutarties trukmė (arba nurodoma, kad sutarties trukmė susijusi su konkretaus teisminio ar arbitražo proceso trukme), sutarties vertė, įskaitant visus numatomus jos pratęsimus, neatskleidžiant detalių duomenų, kurie galėtų daryti neigiamą įtaką vykstantiems teismo procesams bei laikantis konfidencialios informacijos apsaugos reikalavimų, taip pat neviešinant informacijos, kurios atskleidimas prieštarautų informacijos ir duomenų apsaugą reguliuojantiems teisės aktams arba visuomenės interesams, pažeistų teisėtus konkretaus tiekėjo komercinius interesus arba turėtų neigiamą poveikį tiekėjų konkurencijai.

Informacijos apie teisinių paslaugų sutartis, kurių sudarymui netaikomi viešųjų pirkimų reikalavimai, viešo prieinamumo laikotarpiui tikslinga nustatyti tokį patį terminą kaip ir viešųjų pirkimų dokumentams[5]. Vienodas terminas užtikrins nuoseklų skaidrumo reikalavimų taikymą, nepriklausomai nuo sutarties sudarymo teisinio pagrindo, ir leis išvengti nepagrįstai skirtingų viešinimo sąlygų. Be to, asmens duomenų (vardo ir pavardės) viešinimas grindžiamas siekiu užtikrinti pirkimų skaidrumą, atskaitomybę, veiksmingą viešųjų lėšų panaudojimo kontrolę, tiekėjų lygiateisiškumą. Atliekant pirkimus priimtų sprendimų teisėtumo, pagrįstumo ir galimų interesų konfliktų vertinimas gali būti atliekamas praėjus ilgesniam laikotarpiui po pirkimo procedūrų užbaigimo, ypač tais atvejais, kai sutartys yra ilgalaikės, arba kai galimi pažeidimai nustatomi atliekant vėlesnius auditus ar patikrinimus. Todėl trumpesnis duomenų viešinimo laikotarpis galėtų nepakankamai užtikrinti galimybę retrospektyviai vertinti pirkimų procesus, nustatyti galimus pažeidimus ir įgyvendinti viešąją kontrolę dėl racionalaus ir teisėto lėšų panaudojimo. Šiuo atveju būtų viešinama tik ta minimaliai reikalinga informacija apie asmenis (fizinio asmens vardas ir pavardė), kuri yra būtina asmeniui, kaip tiekėjui, identifikuoti ir jo dalyvavimui pirkimo procese susieti su atitinkamais pirkimo vykdytojo sprendimais.

Šios pareigos tinkamas įgyvendinimas ne tik prisidėtų prie šioms paslaugoms išleidžiamų finansų kontrolės, bet taip pat užtikrintų būtinybę prieš priimant sprendimą tokias paslaugas pirkti, pirmiausia atlikti tokios sutarties sudarymo poreikio vertinimą. Numatytos skelbti duomenų kategorijos apie teisinių paslaugų pirkimo sutartis yra būtinos, siekiant identifikuoti, iš kokių paslaugų teikėjų teisinės paslaugos perkamos, kaip dažnai, kokios šių paslaugų kainos, o kartu įvertinti, ar paslaugų kainos atitinka rinkos tendencijas, ar yra būtinybė jas įsigyti ir kitus svarbius aspektus.

Siekiant užtikrinti tinkamą Direktyvos 2014/24/ES ir 2014 m. vasario 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2014/25/ES dėl subjektų, vykdančių veiklą vandens, energetikos, transporto ir pašto paslaugų sektoriuose, vykdomų pirkimų, kuriuo panaikinama Direktyva 2004/17/EB (toliau – Direktyva 2014/25/ES) nuostatų dėl viešųjų pirkimų reikalavimų netaikymo radijo ir audiovizualinės žiniasklaidos programų transliavimo eteryje laiko *ar* jau parengtų programų *transliavimo*, kai sutartis sudaroma su radijo programų transliuotoju ar visuomenės informavimo audiovizualinėmis priemonėmis paslaugos teikėju, paslaugų pirkimams, atitinkamai tikslinamos VPĮ 6 straipsnio 1 dalies 2 punkto ir PĮ 16 straipsnio 1 dalies 2 punkto nuostatos.

---

galimybė operatyviai analizuoti su šiais pirkimais susijusią informaciją, ją vertinti ir apibendrinti, efektyviai užtikrinant šios nuostatos tikslo įgyvendinimą.

[4] Asmens duomenų apsauga vykdant sutarčių bei pasiūlymų viešinimo prievolę - Viešųjų pirkimų tarnyba.

[5] Centrinės viešųjų pirkimų informacinės sistemos nuostatų 45 punktas.

Dėl VPĮ $10^1$ str. (PĮ $19^2$ str.). Siekiant užtikrinti bendradarbiavimo sutarčių, sudaromų vadovaujantis VPĮ $10^1$ straipsnyje nustatytomis sąlygomis, skaidrumą ir sudaryti sąlygas tokių sutarčių sudarymo priežiūrai, VPĮ projekte siūloma nustatyti, kad perkančioji organizacija viešina sudarytas bendradarbiavimo sutartis ir jų pakeitimus, o pasibaigus ataskaitiniams kalendoriniams metams Viešųjų pirkimų tarnybai teikia šių sutarčių sudarymo ataskaitą. Šių reikalavimų tinkamas įgyvendinimas sudarys sąlygas stebėti sudaromas bendradarbiavimo sutartis, jas analizuoti ir kontroliuoti, užkertant kelią galimiems piktnaudžiavimams, kai siekiama išvengti VPĮ įtvirtinto reglamentavimo taikymo, neteisėtai sudarant bendradarbiavimo sutartis. Bendradarbiavimo sutarčių viešinimo pareigos įgyvendinimas leis tiek priežiūros institucijoms, tiek visuomenei įsitikinti, kad šia išimtimi naudojamasi pagrįstai, t. y. kad bendradarbiavimo sutartis sudaryta teisėtai, nes konkrečiu atveju egzistavo įstatyme įtvirtintos bendradarbiavimo sutarties sudarymo sąlygos. Siekiant užtikrinti teisinio reglamentavimo nuoseklumą, perkantiesiems subjektams, kaip ir perkančiosioms organizacijoms pagal VPĮ, siūloma numatyti galimybę sudaryti bendradarbiavimo sutartis, kai siekiama Vyriausybės patvirtintų bendrų tikslų.

Įvertinus tai, kad praktikoje bendradarbiavimo sutarčių sudarymo sąlygų praktinis pritaikymas kelia iššūkių, šių sąlygų turinio aiškinimas turėtų būti pateikiamas taip pat kaip ir kitų VPĮ nuostatų. Pažymėtina, kad skaičiuojant 3 metų iki sutarties sudarymo duomenis apie perkančiosios organizacijos vidutinę bendrąją apyvartą, t. y. ar vertinami pastarųjų 3 finansinių metų duomenys. Ar atsižvelgiama į praėjusių 3 kalendorinių metų duomenis, priklauso nuo to, kaip skaičiuojama perkančiosios organizacijos veikla – finansiniais ar kalendoriniais metais. Nuostata „dalyvaujančios perkančiosios organizacijos atviroje rinkoje vykdo mažiau kaip 20 procentų tos veiklos, kurią apima bendradarbiavimas“ remiantis Europos Komisijos (toliau – EK) ekspertų aiškinimu, turėtų būti skaičiuojama per 3 metus iki numatomos bendradarbiavimo sutarties sudarymo visa tokia pati kaip bendradarbiavimo paslaugos perkančiųjų organizacijų veikla (vidutinė apyvarta) ir vertinama, kokią tų konkrečių paslaugų dalį sudarė rinkai parduotos paslaugos.

Dėl VPĮ 14 str. 1 d. 2 p. (PĮ 25 str. 1 d. 2 p., PGSĮ 3 str. 1 d. 2 p.). Įvertinus Direktyvos 2009/81/EB 12 straipsnio b punkto ir Direktyvos 2014/24/ES 17 straipsnio 1 dalies b punkto nuostatos esmę bei VPĮ 14 straipsnio 1 dalies 2 punkto antroje dalyje nurodytą papildomą pirkimo požymį „kurie susiję su valstybės narės ar trečiosios šalies įmonėmis“, pažymėtina, kad pirkimai, kurie susiję su karinių vienetų dislokavimu užsienio valstybėje, galėtų būti vykdomi ne tik iš bendrovių, kurios yra trečiosiose šalyse, tačiau ir perkant prekes, paslaugas ar darbus iš ES šalyse narėse esančių tiekėjų. Tačiau šiuo metu galiojančio VPĮ 14 straipsnio 1 dalies 2 punkto formuluotė, kurioje minima „įmonė“, neretai suprantama siaurai, kaip neapimanti fizinių asmenų ir kai kurių formų juridinių asmenų, todėl kyla sunkumų taikant šią nuostatą. Siekiant atskleisti aptariamos teisės normos esmę – galimybę, taikant Direktyvos 2014/24/ES 17 straipsnio 1 dalies b punkte nustatytą išimtį sutartis sudaryti tiek su valstybės narės, tiek su trečiųjų šalių tiekėjais, kartu sudarant platesnes jos taikymo galimybes, VPĮ projektu siūloma tikslinti esamą formuluotę nustatant, kad įstatymo reikalavimai netaikomi gynybos ir saugumo aspektus apimantiems pirkimams ir projekto konkursams, kuriuos perkančioji organizacija įpareigota atlikti pagal kitas procedūrines taisykles, nustatytas tarptautiniu susitarimu ar sutartimi dėl karinių vienetų dislokavimo ir reglamentuojančias pirkimų vykdymą iš valstybės narės ar trečiosios šalies tiekėjų.

Dėl VPĮ 17 str. 5 d. (PĮ 29 str. 5 d.). Siekiant galiojantį teisinį reguliavimą suderinti su EK išaiškinimu, pateiktu remiantis Europos Sąjungos Teisingumo Teismo (toliau – ESTT) 2024 m. spalio 22 d. sprendimu byloje C-652/22, pagal kurį valstybės narės negali priimti įstatymų ar privalomų, visuotinai taikomų teisės aktų bet kokiu klausimu, susijusiu su ekonominės veiklos vykdytojais iš trečiųjų šalių, kurios nėra sudariusios susitarimo, patekimu į ES viešųjų pirkimų rinką, siūloma pripažinti netekusia galios VPĮ 17 straipsnio 5 dalį (PĮ 29 straipsnio 5 dalį). Siūloma pripažinti netekusia galios nuostata numato, jog nurodytos perkančiosios organizacijos, atlikdamos su nacionaliniu saugumu susijusių prekių, paslaugų ar darbų pirkimus, ir įvertinusios visus galinčius kelti grėsmę nacionalinio saugumo interesams rizikos veiksnius, gali spręsti, ar šiuose pirkimuose gali dalyvauti subjektai iš trečiųjų šalių, nors, kaip minėta pirmiau, pagal ES

teisę valstybėms narėms nesuteikta teisė nustatyti reglamentavimo, susijusio su tiekėjais iš trečiųjų šalių.

Dėl VPĮ 19 str. (PĮ 31 str., PGSĮ 10 str.). Atsižvelgiant į praktikoje kylančius klausimus dėl VPĮ nuostatų, reglamentuojančių viešųjų pirkimų procedūrų komisijos sudarymą ir pareigą užtikrinti viešųjų pirkimų specialisto pažymėjimą turinčio asmens dalyvavimą komisijoje, VPĮ projekte siūloma aiškiai nustatyti, kad reikalavimas sudaryti viešojo pirkimo komisiją ir bent vienam viešojo pirkimo komisijos nariui komisijoje turėti pirkimų specialisto pažymėjimą gali būti netaikomas vykdant pirkimus, esant ypatingai skubai (VPĮ 71 straipsnio 1 dalies 3 punkte, PĮ 79 straipsnio 1 dalies 4 punkte, PGSĮ 19 straipsnio 4 dalies 4 punkte nustatytais atvejais). Šis pakeitimas yra susijęs su VPĮ 72 straipsnio 3 dalimi, kurioje numatyta, kad esant ypatingai skubai, perkančioji organizacija gali pirkimo sutartį sudaryti nesilaikydama neskelbiamų derybų vykdymo etapams taikomų ir kitų šio įstatymo pirkimo procedūroms bei pirkimo sutarties turiniui ir formai nustatytų reikalavimų. Tačiau iš šios VPĮ nuostatos nėra aišku, ar tokiais atvejais, privalo būti sudaryta viešojo pirkimo procedūrų komisija ir ar galioja pareiga, kad bent vienas komisijos narys komisijoje turi turėti pirkimų specialisto pažymėjimą. Todėl siūloma aiškiai numatyti, kad esant ypatingai skubai reikalavimo sudaryti komisiją ir bent vienam komisijos nariui turėti pirkimų specialisto pažymėjimą perkančioji organizacija gali nesilaikyti. Pažymėtina, kad šių neskelbiamų derybų vykdymas gali būti taikomas tik išimtiniais atvejais, kurie nepriklauso nuo perkančiosios organizacijos valios. Visais atvejais, kai priimamas sprendimas vykdyti neskelbiamas derybas, pirkimo vykdytojas privalo pagrįsti ir motyvuoti, kad konkrečiu atveju egzistavo įstatyme numatytos sąlygos, kurioms esant pirkimas gali būti vykdomas neskelbiamų derybų būdu. Nepagrįstas ir (ar) neteisėtas pirkimo būdo dėl ypatingos skubos pasirinkimas reiškia viešuosius pirkimus reglamentuojančių teisės aktų pažeidimą, dėl kurio perkančiajai organizacijai kyla atsakomybė.

Dėl VPĮ 20 str. 2 d. 3 ir 4 p. (PĮ 32 str. 2 d. 3 ir 4 p., PGSĮ 13 str. 2 d. 3 ir 4 p.). Įvertinus ESTT 2022 m. lapkričio 17 d. sprendimą byloje C-54/21, matyti, kad VPĮ 20 straipsnio 2 dalyje nustatyti reikalavimai nėra suderinti su Direktyvos 2014/24/ES 18 straipsnio 1 dalies ir 21 straipsnio 1 dalies, siejamos su 50 straipsnio 4 dalimi ir 55 straipsnio 3 dalimi, nuostatomis. Remiantis šiuo ESTT sprendimu, siekdama nuspręsti, ar leisti tiekėjui, kurio pasiūlymas buvo atmestas, susipažinti su kitų pirkime dalyvaujančių tiekėjų pateikta informacija apie jų patirtį ir su ja susijusias rekomendacijas, apie sutarčiai vykdyti siūlomų asmenų ar subrangovų tapatybę ir profesinę kvalifikaciją, taip pat apie vykdant sutartį numatomų įgyvendinti projektų koncepciją ir šios sutarties vykdymo būdus, perkančioji organizacija turi įvertinti, ar ši informacija turi ne vien šiam konkrečiam viešajam pirkimui svarbią komercinę vertę ir, ar jos atskleidimas gali pakenkti teisėtiems komerciniams interesams ar sąžiningai konkurencijai[6]. Siekiant nacionalinį reguliavimą suderinti su ESTT išaiškinimais, siūloma atitinkamai tikslinti VPĮ 20 straipsnio 2 dalies 3 ir 4 punktus (atitinkamas PĮ, PGSĮ nuostatas). Papildomai paminėtina, kad projektuose vartojamų formuluočių „teisėti interesai“, „komerciniai interesai“ ar „sąžininga konkurencija“ turinys turi būti aiškinamas remiantis galiojančių teisės aktų[7] nuostatomis ir aiškinimais, atsižvelgiant į

---

[6] Pirkimo vykdytojai, vertindami situacijas, susijusias su pasiūlymų konfidencialumu, turi atsižvelgti į konkretų atvejį ir nesivadovauti sau įprastu (ne)konfidencialumo nustatymo modeliu, bei informacijos išviešinimą derinti su skaidrumo ir veiksmingos teisminės apsaugos reikalavimais. Pažymėtina, kad informacijos įslaptinimas viešųjų pirkimų procedūroje yra išimtis iš bendros taisyklės. Atsižvelgiant į tai, kad konfidencialios informacijos apsaugos tikslas – teisėta viešumo ribojimo priemonė, ji turi būti aiškinama siaurai, nepažeidžiant VPĮ įtvirtintų skaidrumo ir konkurencijos principų bei tiekėjų teisės į veiksmingą pažeistų teisių gynybą ir turint tik tikslą nepakenkti tos informacijos šaltiniui ar kitiems asmenims (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo (toliau – LAT) 2017 m. lapkričio 30 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-354-690/2017 82, 83 punktai bei juose nurodyta kasacinio teismo praktika).
Kiekvienu atveju pirkimo vykdytojas turi įvertinti prašomos įslaptinti informacijos pobūdį ir nuspręsti, ar prašymas pagrįstas; prašantis įslaptinti informaciją tiekėjas turi pateikti patikimus argumentus, kad duomenų atskleidimas pažeis jo teisėtus interesus (LAT 2018 m. sausio 4 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-16-378/2018).

[7] Pvz., teisėti interesai – Civiliniame kodekse (1.87 str., 2.9, 2.164 str. ir kt.), Nesąžiningos komercinės veiklos vartotojams draudimo įstatyme (10 str.), sąžininga konkurencija – Konkurencijos įstatyme (1 str., 4 str. ir kt.), komerciniai ir nekomerciniai tikslai – Teisės gauti informaciją ir duomenų pakartotinio naudojimo įstatyme (1 str., 6

konkretų teisinį kontekstą konkrečiame viešajame pirkime, taip pat remiantis teismų praktika ir teisės doktrina, nes pirkimai skiriasi vienas nuo kito savo aplinkybėmis, įskaitant ir tiekėjų interesus, konkurenciją bei kitas aplinkybes. Kitaip tariant, kiekvienas pirkimas yra skirtingas, todėl privalo būti vertinamas individualiai, tačiau toks skirtingas vertinimas šiuo atveju yra būtinas ir negali būti vertinamas kaip tiekėjų lygiateisiškumo pažeidimas.

Dėl VPĮ 21 str. 1 d. (PĮ 33 str. 1 d.). Už sutarties vykdymą atsakingi asmenys dalyvauja paskutiniame pirkimo etape – paskiriami prižiūrėti tinkamą sutarties vykdymą. Tačiau ir šiame etape pasireiškęs perkančiosios organizacijos šališkumas ar priklausomumas gali daryti įtaką pirkimų rezultatams. Atsižvelgiant į tai ir siekiant pašalinti bet kokią interesų konflikto atsiradimo riziką viešuosiuose pirkimuose, siūloma keičiamoje VPĮ 21 straipsnio 1 dalyje aiškiai nustatyti, kad perkančioji organizacija į interesų konfliktą patenka ir tuo atveju, kai tiesioginį ar netiesioginį finansinį, ekonominį ar kitokio pobūdžio asmeninį suinteresuotumą turi ir asmenys, atsakingi už sutarties vykdymą.

Dėl VPĮ 22 str. 2, 7 d., 33 str. 1 d. (PĮ 34 str. 2, 7 d., 46 str. 1 d.). Vadovaujantis VPĮ 22 straipsnio 2 dalimi, atliekant pirkimo procedūras Centralizuotų viešųjų pirkimų elektroniniame kataloge perkančiosios organizacijos ir tiekėjo bendravimas ir keitimasis informacija vyksta šio katalogo priemonėmis tik iki pirkimo laimėtojo nustatymo. Atsižvelgiant į tai, kad CPO LT nuolat tobulina elektroninio katalogo funkcionalumus, kuria elektroninio katalogo ir perkančiųjų organizacijų naudojamų dokumentų valdymo sistemų sąsajas, siekdama užtikrinti galimybę visoms perkančiosioms organizacijoms elektroniniame kataloge sudaryti sutartis, atlikti keitimus ir jas nutraukti, siūloma nustatyti, kad tuo atveju, kai pirkimas vykdomas naudojantis centralizuotų pirkimų katalogo priemonėmis, pirkimo sutartys sudaromos, keičiamos ar nutraukiamos naudojantis tomis pačiomis priemonėmis. Taigi CPO LT atsiranda galimybė skelbti skelbimus apie sutarties sudarymą, nutraukimą ar pakeitimą, perimant šią pareigą iš perkančiosios organizacijos. Kataloge atlikusi pirkimą, perkančioji organizacija neturi visų duomenų, reikalingų skelbimui apie pirkimo sutarties sudarymą parengti, todėl jai kyla poreikis skirti papildomus žmogiškuosius išteklius, siekiant gauti reikalingą informaciją. Todėl siūlomas pakeitimas užtikrins ne tik faktinės situacijos atitiktį teisiniam reglamentavimui, bet ir sumažins administracinę naštą perkančiosioms organizacijoms. Siūlomi pakeitimai taip pat didins viešųjų pirkimų centralizavimo patrauklumą, nes viešojo pirkimo, atlikto naudojantis CPO LT elektroniniu katalogu, sutarties sudarymas, pakeitimas, nutraukimas taps ženkliai paprastesnis ir operatyvesnis

Šiuo metu CVP IS nesuteikia galimybės neatlygintinai prieigai prie dokumentų ar informacijos, patvirtinančios tiekėjo pašalinimo pagrindų nebuvimą. Kol nebus užtikrinta galimybė perkančiosioms organizacijoms per CVP IS prisijungti prie dokumentų ar informacijos, patvirtinančios tiekėjo pašalinimo pagrindų nebuvimą, siūlomais pakeitimais siekiama užtikrinti, kad galiojantis teisinis reglamentavimas atitiktų faktinę situaciją. Nesant techninių galimybių CVP IS tokią prieigą prie dokumentų ir informacijos suteikti ir kol nėra aišku, kada tokia galimybė galėtų atsirasti, siūloma numatyti, kad institucijos, tvarkančios atitinkamus duomenis, neturi pareigos teikti šių duomenų per CVP IS, jei šioje sistemoje tam nėra techninių galimybių (VPĮ 92 str. 9 d. / PĮ 100 str. 8 d. pakeitimas).

Dėl VPĮ 22 str. 3 d. (PĮ 34 str. 3 d.) nuostatos, kurioje numatyta, kad elektroninės sąskaitos faktūros, atitinkančios perimtojo Europos elektroninių sąskaitų faktūrų standarto reikalavimus, teikiamos tiekėjo pasirinktomis arba SABIS priemonėmis, paaiškintina, kad patikslinimas „tiekėjo pasirinktomis arba SABIS priemonėmis“ padarytas siekiant užtikrinti VPĮ / PĮ atitiktį Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2022 m. balandžio 27 d. nutarime Nr. 405 „Dėl elektroninių finansinės apskaitos dokumentų teikimo viešojo sektoriaus subjektams ir kitiems subjektams, kurie yra perkančiosios organizacijos, atvejų“ įtvirtintam reglamentavimui[8].

---

str. ir kt.).

[8] Šio nutarimo 1.4 papunktis numato, kad elektroniniai apskaitos dokumentai teikiami per tarptautinės asociacijos PEPPOL tinklą (toliau – PEPPOL tinklas), išskyrus atvejus, kai elektroninių apskaitos dokumentų teikėjai neturi techninių galimybių jų teikti automatiniu būdu per PEPPOL tinklą (tokiu atveju elektroninio apskaitos dokumento

Dėl VPĮ 23 str., 24 str. 3 d. (PĮ 35 str., 36 str. 3 d., PGSĮ 18 str.). Vadovaujantis Viešųjų pirkimų tarnybos skelbiamais duomenimis, perkančiųjų organizacijų, vykdančių supaprastintus rezervuotus pirkimus, skaičius mažėja: 2025 m. tokius pirkimus atliko 72 pirkimų vykdytojai, 2024 m. – 74, 2023 m. – 161, o 2022 m. – 231. Be to, nurodytu laikotarpiu VPĮ nustatytas tikslas dėl rezervuotų supaprastintų pirkimų procento įvykdymo nebuvo pasiektas: pirkimų vykdytojų 2025 m. atliktų supaprastintų rezervuotų pirkimų vertė sudarė 0,4 proc. bendros supaprastintų viešųjų pirkimų vertės, 2024 m. – 0,2 proc., 2023 m. – 0,6 proc., 2022 m. – 0,6 proc. Iki 2023 m. sausio 1 d. į tiekėjų, kuriems galima rezervuoti pirkimus, ratą taip pat pateko tiekėjai, turintys socialinių įmonių statusą. Panaikinus socialinių įmonių statusą, sumažėjo ir subjektų ratas, kuriems galima rezervuoti pirkimus, todėl perkančiosioms organizacijoms dar sunkiau įvykdyti keliamus reikalavimus dėl rezervuotų pirkimų vykdymo. Atsižvelgiant į tai, kad Direktyvos 2014/24/ES 20 straipsnis suteikia teisę valstybėms narėms pirkimus rezervuoti ūkio subjektams, veikiantiems pagal globojamų darbo grupių užimtumo programas, su sąlyga, kad ne mažiau kaip 30 proc. tų grupių, ekonominės veiklos vykdytojų ar programų darbuotojų yra neįgalūs ar nepalankioje padėtyje esantys asmenys, bei siekiant nacionalinį viešųjų pirkimų reglamentavimą priartinti ES teisės aktų nuostatoms, siūloma išplėsti tiekėjų, kuriems galima rezervuoti pirkimus ratą, sumažinant nepalankioje padėtyje esančių darbuotojų dalį nuo 50 proc. iki 30 proc. Įvertinus tai, kad VPĮ 17 straipsnis nustato teisę Lietuvos Respublikos Vyriausybei nustatyti strateginių (žaliųjų, inovatyvių ar socialinių) pirkimų rodiklius perkančiosioms organizacijoms ir siekiant teisės aktų sistemiškumo, siūloma visiškai atsisakyti VPĮ 23 straipsnyje nustatyto rezervuotų pirkimų rodiklio. Tikimasi, kad siūlomi pakeitimai paskatins pirkimų vykdytojus vykdyti rezervuotus pirkimus, kartu prisidės prie valstybės skatinamos socialiai atsakingų pirkimų vykdymo politikos įgyvendinimo.

VPĮ 23 straipsnio 3 dalyje ir 24 straipsnio 3 dalyje (PĮ 35 straipsnio 3 dalyje ir 36 straipsnio 3 dalyje, PGSĮ 18 straipsnio 3 dalyje) taip pat siūloma numatyti, kad tiekėjas dėl atitikties šiuose straipsniuose nustatytiems reikalavimams nebeteiktų deklaracijos (atskiro dokumento), tačiau atitiktį deklaruotų savo pasiūlyme**,** o ekonomiškai naudingiausią pasiūlymą pateikęs tiekėjas pateiktų atitinkamą tiekėjo statusą patvirtinančius dokumentus. Pažymėtina, kad šiuo pakeitimu siekiama sumažinti administracinę naštą tiekėjams, kurie kiekvieno pirkimo metu paprastai privalo pildyti net po kelias skirtingas deklaracijas, t. y. peržiūrėti ir pakoreguoti šiuose dokumentuose pateiktų dokumentų aktualumą, teisingumą, o perkančioji organizacija savo ruožtu privalo šiuos skirtingus dokumentus vertinti. Skirtingų dokumentų pildymas, peržiūra, tikslinimas reikalauja žmogiškųjų ir laiko sąnaudų, kas apsunkina tiekėjų dalyvavimą viešuosiuose pirkimuose. Todėl šiuo keitimu siekiama lengvinti tiekėjams dalyvavimą viešuosiuose pirkimuose, atitinkamai pritraukiant daugiau tiekėjų ir taip didinant konkurenciją. Siūlomi pakeitimai nesudarys sąlygų piktnaudžiavimui ar šių reikalavimų neatitinkančių tiekėjų dalyvavimui pirkimuose, kadangi kartu įtvirtinamas „saugiklis“ – iš ekonomiškai naudingiausią pasiūlymą pateikusio tiekėjo perkančioji organizacija reikalaus pateikti atitinkamą tiekėjo statusą patvirtinančius dokumentus.

Dėl VPĮ 25 str. (PĮ 37 str.). Perkančiosioms organizacijoms praktikoje dažnai kyla neaiškumų, kaip tinkamai turi būti įgyvendinta įstatymuose įtvirtinta centralizavimo pareiga, vykdant mažos vertės pirkimus. Siekiant palengvinti mažos vertės pirkimų vykdymą, VPĮ 25 straipsnio 2 dalis papildoma dviem išimtimis, aiškiai numatančiomis, kokiais atvejais, atliekant mažos vertės pirkimus, gali būti nesilaikoma pareigos pirkti iš / per centrinę perkančiąją organizaciją: pirma, gali būti nesinaudojama CPO LT katalogo priemonėmis (t. y. nesilaikant VPĮ 82 straipsnio 2 dalies 1 punkte nustatytų reikalavimų), jeigu atliekamas neskelbiamas mažos vertės pirkimas**,** kurio numatoma pirkimo sutarties vertė neviršija 15 000 Eur (be PVM); antra, pirkimas gali būti neperduodamas vykdyti savivaldybės centrinei perkančiajai organizacijai (t. y. gali būti nesilaikoma VPĮ $82^1$ straipsnio 1 dalies 2 punkte nustatytų reikalavimų), jeigu atliekamas neskelbiamas mažos vertės pirkimas, kurio numatoma pirkimo sutarties neviršija 40 000 Eur (be

---

duomenys turi būti įvedami naudojantis informacinės sistemos „E. sąskaita“ priemonėmis).

PVM) ir yra laikomasi VPĮ 87 straipsnio 1 dalyje nustatytų reikalavimų. Šiuo pakeitimu siekiama prisidėti prie mažos vertės pirkimų vykdymo aiškumo. Taip pat siūloma didinti ribą (didinama nuo 15 000 Eur be PVM iki 40 000 Eur be PVM), iki kurios mažos vertės pirkimas galėtų būti atliekamas neskelbiant apie pirkimą. Dėl šio pakeitimo perkančiosioms organizacijoms atsirastų galimybė didesnę mažos vertės pirkimų dalį vykdyti operatyviai ir paprastai – neskelbiamos apklausos būdu. Atsižvelgiant į tai, kad pirkimų vykdytojai turi pareigą sudaryti metinius pirkimų planus, pagal VPĮ / PĮ įtvirtintas pirkimo vertės skaičiavimo taisykles tinkamai apskaičiuoti numatomų pirkimo vertes ir pasirinkti tinkamus pirkimų būdus, šie pakeitimai nesudarys sąlygų piktnaudžiavimui, tiesiog suteiks galimybę šiek tiek didesnę dalį mažos vertės pirkimų vykdyti neskelbiamų apklausų būdu. Be to, įtvirtintas papildomas „saugiklis“ – tam tikrais atvejais bus privalomas Viešųjų pirkimų tarnybos patvirtintų tipinių sutarties sąlygų taikymas.

Siekiant palengvinti mažos vertės pirkimų, kuriuose keliami nacionalinio saugumo reikalavimai, vykdymą, didinama VPĮ 25 straipsnio 2 dalyje (PĮ 37 straipsnio 2 dalyje, PGSĮ 17 straipsnio 3 dalyje) nurodyta sutarties vertė, iki kurios reikalavimai dėl atitikties nacionaliniam saugumui gali būti netaikomi (ši vertė sulyginama su VPĮ nustatyta verte nuo kurios privaloma naudoti rašytinę sutarties formą, (t. y. riba nuo 5 000 Eur be PVM padidinama iki 15 000 Eur be PVM). Tai ženklus administracinės naštos sumažinimas tiems pirkimų vykdytojams, kurie pagal galiojantį reglamentavimą, turi pareigą mažos vertės pirkimuose kelti reikalavimus, susijusius su nacionaliniu saugumu, jei numatoma pirkimo sutarties vertė viršija 5 000 Eur be PVM. Atitikties nacionalinio saugumo reikalavimams tikrinimas yra sudėtingas ir ilgai trunkantis procesas, tuo tarpu šiuo metu galiojanti 5 000 Eur be PVM riba yra pakankamai maža, todėl dažnu atveju nepagrįstai apsunkinamas tokių mažos vertės pirkimų vykdymas. Tuo tarpu nurodytos ribos susiejimas su pareiga sudaryti rašytinę sutartį yra pagrįstas ir aiškus. Pažymėtina ir tai, kad šis pakeitimas leidžia nacionalinio saugumo reikalavimus taikyti ir mažesnės vertės pirkimuose, jeigu perkančioji organizacija mato poreikį.

Atsižvelgiant į Lietuvoje esančią infliaciją, taip pat į išaugusius prekių ir paslaugų įsigijimo kaštus, bei Lietuvoje veikiančioms nevyriausybinėms organizacijoms tenkančius iššūkius dėl pirkimų vykdymo, siūloma didinti VPĮ 25 straipsnio 5 dalyje (PĮ 37 straipsnio 4 dalyje) nurodytą vertės riba nuo 30 000 iki 50 000 Eur be PVM. (t. y. didinti vertę, iki kurios leidžiama vykdyti pirkimus, nesilaikant VPĮ nustatytų reikalavimų).

Atsižvelgiant į poreikį užtikrinti sklandesnį ir efektyvesnį daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) projektų, finansuojamų pagal Lietuvos Respublikos valstybės paramos daugiabučiams namams atnaujinti (modernizuoti) įstatymą, įgyvendinimą, siūloma VPĮ 25 straipsnį papildyti nuostata, numatančia, kad tokie projektai vykdomi pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos patvirtintas supaprastintų pirkimų vykdymo taisykles. Dėl šio pakeitimo daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) projektams įgyvendinami supaprastinti pirkimai būtų vykdomi vadovaujantis atskira tvarka, kuri nustatys lankstesnes sąlygas pirkimams, tačiau bus užtikrintas bendrųjų VPĮ nuostatų dėl principų, verčių skaičiavimo ir pan. laikymasis.

Dėl VPĮ 27 str. (PĮ 39 str., PGSĮ 8 str.). Atsižvelgiant į tai, kad VPĮ 27 straipsnyje (PĮ 39 straipsnyje, PGSĮ 8 straipsnyje) numatyti du savo esme panašūs pasirengimo pirkimui būdai: konsultacija su rinkos dalyviais ir techninių specifikacijų projekto skelbimas, siūloma atsisakyti techninių specifikacijų projekto skelbimo, nes tuos pačius tikslus (pasirengti pirkimui ir pranešti tiekėjams apie savo pirkimo planus ir reikalavimus) pirkimo vykdytojas pasiekia konsultacijos su rinkos dalyviais metu.

Dėl VPĮ 28 straipsnio. VPĮ numato pareigą tarptautinius ir supaprastintus projektavimo ir statybos darbų pirkimus pirkti atskirai, tačiau praktikoje perkančiosios organizacijos susiduria su sunkumais: perkančiosioms organizacijoms padidėja administracinė našta, nes reikia įgyvendinti du atskirus pirkimus ir administruoti dvi atskiras sutartis; projektavimo paslaugų konkursai dažnai neįvyksta, nes mažos apimties projektavimo paslaugomis rinkos dalyviai nesidomi; projektavimo procese perkančioji organizacija praranda galimybę pasinaudoti rangovo žiniomis, kurios sudarytų prielaidas parengti praktiškesnius ir finansiškai labiau apgalvotus projektus – rangovai galėtų

pasiūlyti, kokį sprendinį ar medžiagas konkrečiu atveju geriau naudoti, kaip logiškiau suderinti tam tikras medžiagas, kokių statinio sprendinių įgyvendinimas bus pernelyg sudėtingas ir brangus, kokie projekto sprendiniai kelia riziką statinio stabilumui ar kokybiniams parametrams ir pan.; visas statybos procesas pailgėja ir neišvengiamai pabrangsta, kas gali lemti ir finansavimo įsisavinimo terminų neįgyvendinimą. Įvertinus tai, ir siekiant mažinti administracinę naštą perkančiosioms organizacijoms, VPĮ projekte, kaip numatyta ir ES direktyvose, siūloma nustatyti pareigą sprendimo dėl pirkimo objekto neskaidymo pagrindimą nurodyti pirkimo dokumentuose tik tarptautinių pirkimų atveju.

Dėl VPĮ 29 str., 34 str. 5, 6 d., 40 str., 95 str. 1 d. 8 p. (PĮ 41 str., 47 str. 5, 6 d., 53 str., 101 str. 1 d. 8 p., PGSĮ $8^1$ str., 9 str. 1 d. 10 p., 15 str. 2 d., 27 str., 46 str. 4, 8 d.). Nors galiojančio VPĮ 95 straipsnio 1 dalies 8 punkte Viešųjų pirkimų tarnybai nustatyta pareiga persiųsti Europos Sąjungos leidinių biurui skelbti perkančiųjų organizacijų parengtus tarptautinių pirkimų skelbimus ir užtikrinti perkančiųjų organizacijų perduodamų kitų pranešimų ir informacijos persiuntimą, tačiau dėl techninių CVP IS sprendinių skelbimus ES leidinių biurui išsiunčia pati perkančioji organizacija, o ne Viešųjų pirkimų tarnyba. Taigi, faktinis skelbimų teikimo procesas nebeatitinka teisinio reguliavimo. Atsižvelgiant į tai tikslinamos atitinkamos VPĮ / PĮ / GĮ nuostatos, reguliuojančios pirkimų skelbimų paskelbimą.

Dėl VPĮ 35 str. 2 d. 14 p. (PĮ 48 str. 2 d. 13 p.). VPĮ įtvirtinta pareiga perkančiosioms organizacijoms sudaryti pirkimo sutartis, taikant Viešųjų pirkimų tarnybos patvirtintas tipines pirkimo sutarčių sąlygas (išskyrus numatytas išimtis). Viešųjų pirkimų tarnybos parengtas tipines prekių ir paslaugų sutartis sudaro bendroji (nekeičiama) ir specialioji (keičiama) dalys. Kadangi tipinių pirkimo sutarčių sąlygų naudojimas pirkime prisideda prie administracinės naštos mažinimo perkančiosioms organizacijoms ir tiekėjams, kurie naudojant vienodas pirkimo sutarčių sąlygas, neturi kiekviename pirkime su jomis susipažinti ir jų vertinti iš naujo, VPĮ / PĮ projektu siūloma įtvirtinti, kad tais atvejais, kai perkančioji organizacija taiko tipines sutarčių sąlygas, ji turi pareigą pirkimo dokumentuose pateikti aktyvias nuorodas į Teisės aktų registro informacinėje sistemoje (toliau – TARIS) skelbiamas Viešųjų pirkimų tarnybos patvirtintas tipinių pirkimo sutarčių bendrąsias sąlygas. Toks reikalavimas palengvins ne tik pirkimo procedūrų vykdymą, tačiau taip pat ir tiekėjų dalyvavimą pirkime, nes tiekėjas neprivalės kiekviename pirkime, kuriame naudojamos tipinės sąlygos, iš naujo susipažinti su pirkimo sutarties sąlygomis, teikti dėl jų klausimus ir pan. Pažymėtina, kad TARIS skelbiamų Viešųjų pirkimų tarnybos patvirtintų tipinių pirkimo sutarčių bendrųjų sąlygų perkančioji organizacija keisti negali. Tokiu būdu bus sutaupomos tiekėjų žmogiškųjų išteklių ir laiko sąnaudos, didės pasitikėjimas perkančiosiomis organizacijomis, sumažės tiekėjų ir perkančiųjų organizacijų nesutarimų dėl nustatytų sutarčių sąlygų.

Pareigą taikyti Viešųjų pirkimų tarnybos patvirtintas tipines pirkimo sutarčių sąlygas siūloma nustatyti ir perkantiesiems subjektams, analogiškai galiojančiam VPĮ 87 str. 1 d. įtvirtintam reguliavimui, pakeičiant PĮ 95 str. 1 d. Atsižvelgiant į tai, kad dėl objektyvių priežasčių visos pirkimų sutartys negali būti standartizuotos, analogiškai kaip VPĮ, PĮ siūloma nustatyti atvejus, kada tipinės pirkimų sutarčių sąlygos gali būti netaikomos, t. y. kai jos nėra pritaikomos perkamam objektui arba dėl kito perkančiojo subjekto nurodyto pagrindimo. Įsigaliojus siūlomam PĮ pakeitimui, perkantieji subjektai privalės taikyti Viešųjų pirkimų tarnybos patvirtintas tipines prekių ir paslaugų sutartis[9]. Standartizuotų pirkimo dokumentų naudojimas turi didelę reikšmę viešųjų pirkimų procedūrų skaidrumui, operatyvumui, sklandžiam vykdymui, užtikrina didesnį pasitikėjimą tarp sutarties šalių, bei ilgainiui galėtų daryti įtaką aktyvesniam tiekėjų dalyvavimui pirkimuose.

Dėl VPĮ 37 str. 9 d., 47 str. 9 d. (PĮ 50 str. 9 d., PGSĮ 40 str. 9 d.). Į VPĮ 92 straipsnio 13 dalyje nurodytų BVPŽ kodų sąrašą yra įtraukti darbai, tačiau VPĮ 37 straipsnio 9 dalyje ir 47

---

[9] Prekių tipinė sutartis: https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/383cf990c70811eea5a28c81c82193a8/asr;
Paslaugų tipinė sutartis: https://www.e-tar.lt/portal/it/legalAct/c9633836c69e11efa5ddd96c482819f5/asr

straipsnio 9 dalyje (PĮ 50 straipsnio 9 dalyje, PGSĮ 40 straipsnio 9 dalyje) darbai nėra minimi. Todėl pirkimų vykdytojams kyla klausimų dėl reikalavimų, susijusių su nacionaliniu saugumu, taikymo darbų pirkimo atvejais. Siekiant teisinio reglamentavimo tikslumo ir aiškumo, taikant pirmiau nurodytas VPĮ nuostatas, VPĮ 37 straipsnio 9 dalis ir 47 straipsnio 9 dalis papildomos, nurodant, kad kai pirkimo objektas yra darbai, nacionalinio saugumo aspektu turi būti tikrinamos tos kartu perkamos prekės ir (ar) paslaugos, kurios yra įtrauktos į VPĮ 92 straipsnio 13 dalyje nurodytą BVPŽ kodų sąrašą. Kadangi VPĮ 37 str. 9 d. ir 47 str. 9 d. taikomos kartu, reiškia, kad nacionalinio saugumo aspektu tikrinamas tiek pirkimo objektas (prekės ir paslaugos, darbai kaip pirkimo objektas netikrinamas), tiek tiekėjas (turi būti vertinama, ar tiekėjo interesai nekelia grėsmės nacionaliniam saugumui). Tačiau pagal VPĮ 37 str. 9 d. gali būti atliekama tik prekių ir paslaugų (pirkimo objekto) patikra, nes darbų kaip pirkimo objekto patikra neatliekama. Tuo tarpu pagal VPĮ 47 str. 9 d. tikrinami tiekėjai, kurie tiekia prekes, teikia paslaugas ar atlieka darbus, nes interesų, keliančių grėsmę nacionaliniam saugumui gali turėti tiekėjas, kuris Lietuvoje vykdo darbus, todėl tiekėjas turi būti tikrinamas nacionalinio saugumo aspektu.

Atsižvelgiant į tai, kad VPĮ 37 str. 9 d. ir 47 str. 9 d. yra *nurodytos aplinkybės*, *kurias nustačiusios* šiose nuostatose nurodytos perkančiosios organizacijos, atlikdamos pirkimus, kurių objektas apima VPĮ 92 str. 13 d. numatytame sąraše nurodytų BVPŽ kodų prekes ar paslaugas, *laiko, kad prekės ar paslaugos kelia grėsmę nacionaliniam saugumui* (pagal VPĮ 37 str. 9 d.) *arba tiekėjas turi interesų, galinčių kelti grėsmę nacionaliniam saugumui* (pagal VPĮ 47 str. 9 d.), šiuo aspektu sistemiškai peržiūrėtos ir atitinkamai performuluotos VPĮ / PĮ / PGSĮ įstatymų nuostatos (pvz., VPĮ pakoreguota VPĮ 25 str. 2 d., 39 str. 3 ir 4 d., 51 str. 12 d., $51^1$ str., 95 str. 1 d. 11 p.), siekiant užtikrinti jų suderinamumą su VPĮ 37 str. 9 d. ir 47 str. 9 d.

Dėl VPĮ 42 str. (PĮ 55 str., PGSĮ 31 str.). Perkančiosios organizacijos pasiūlymų galiojimui užtikrinti gali, o pirkimo sutarties įvykdymui užtikrinti privalo reikalauti, kad tiekėjas pateiktų bet kurį iš prievolių įvykdymo užtikrinimo būdų, numatytų Lietuvos Respublikos civiliniame kodekse. Vis dažniau pastebima, kad tiekėjai naudojasi finansinėmis garantijomis kaip alternatyvia projektų įgyvendinimo užtikrinimo priemone. Kaip nurodo Lietuvos bankas, Lietuvoje finansinių garantijų teikimo veikla neturi atskiro teisinio reguliavimo ir nėra prižiūrima. Lietuvos bankas, kaip finansų rinkos priežiūros institucija, negauna informacijos iš kitų ES šalių priežiūros institucijų apie ūkio subjektus, kurie verčiasi tik finansinių garantijų teikimo veikla. Todėl kyla rizika dėl tų paslaugų patikimumo (nėra bendrų reikalavimų dėl leidimų verstis veikla, finansinio patikimumo, paslaugų teikimo valstybinės priežiūros), o tokias garantijas priėmusios perkančiosios organizacijos gali susidurti su sunkumais, kai finansines garantijas išdavę subjektai nevykdys savo įsipareigojimų. Siekiant išvengti minėtų rizikų, VPĮ projekte siūloma susiaurinti prievolių įvykdymo užtikrinimo teikėjų sąrašą perkančiajai organizacijai pasirinkus pasiūlymų galiojimo ar pirkimo sutarties įvykdymo užtikrinimui prašyti laidavimo draudimo ar garantijos – šis prievolių įvykdymo užtikrinimas gali būti išduotas tik Lietuvos Respublikoje, kitoje ES valstybėje narėje ar EEE, ar trečiojoje šalyje, su kuria pasirašytas VPĮ 17 straipsnio 4 dalyje nurodytas tarptautinis susitarimas, įsisteigusios kredito įstaigos ar draudimo įmonės.

Be to, praktikoje vis dažniau pasitaiko atvejų, kai pasiūlymo galiojimo užtikrinimą ar pirkimo sutarties įvykdymo užtikrinimą vietoje tiekėjo perkančiajai organizacijai pateikia trečiasis asmuo. Kadangi tokie atvejai viešuosius pirkimus reglamentuojančiuose teisės aktuose nėra sureglamentuoti, perkančiosios organizacijos nežino, kaip / ar tokius pasiūlymo galiojimo užtikrinimus ar pirkimo sutarties įvykdymo užtikrinimus vertinti. Siekiant pašalinti praktikoje kylančius neaiškumus ir padėti išvengti dalies ginčų viešuosiuose pirkimuose, Įstatymų projektuose siūloma aiškiai įtvirtinti, kad pasiūlymo galiojimo užtikrinimą ir pirkimo sutarties įvykdymo užtikrinimą vietoje tiekėjo gali suteikti taip pat ir tam pasitelktas trečiasis asmuo, ir perkančioji organizacija negali atmesti tokio trečiojo asmens pateikto pasiūlymo galiojimo ar sutarties įvykdymo užtikrinimo, jeigu jis atitinka pirkimo dokumentų reikalavimus.

Dėl VPĮ 45 str. $2^1$ d. (PĮ 58 str. $4^1$ d., PGSĮ 33 str. 9 d.). Pažymėtina, kad perkančiosios organizacijos, vadovaudamosi VPĮ 45 straipsnio $2^1$ dalies (PĮ 58 straipsnio $4^1$ dalies, PGSĮ 33 straipsnio 9 dalies) nuostatomis pačios įvertina, ar konkretus pirkimas svarbus nacionalinio

saugumo aspektu, ir jei taip, gali pirkimo dokumentuose numatyti atitinkamus pasiūlymo ar paraiškos atmetimo pagrindus. Pažymėtina, kad perkančiosios organizacijos turi diskrecijos teisę dėl visų ar tik atskirų punktų, kuriuose numatytos tiekėjo pašalinimo iš pirkimo aplinkybės, taikymo. Perkančiosios organizacijos turi galimybes įvertinti joms pateiktos informacijos aktualumą konkretaus pirkimo kontekste bei savo kompetencijos ribose (pavyzdžiui, kreiptis į informaciją pateikusias kompetentingas institucijas, gauti papildomus jų paaiškinimus) ir privalo užtikrinti, kad jų priimami sprendimai atitiktų bendruosius teisėtumo ir pagrįstumo reikalavimus bei lygiateisiškumo, nediskriminavimo, abipusio pripažinimo, proporcingumo, skaidrumo principus, nustatytus VPĮ, PĮ ir kituose teisės aktuose. Atsižvelgiant į tai, bei siekiant aiškumo dėl proporcingumo principo taikymo šioje situacijoje, tikslinamos VPĮ 45 straipsnio $2^1$ punkto pirmosios pastraipos (PĮ 58 straipsnio $4^1$ dalies pirmosios pastraipos, PGSĮ 33 straipsnio 9 dalies pirmosios pastraipos) nuostatos. Pakeitimu siekiama aiškiai įtvirtinti, jog perkančiosios organizacijos pirkimuose pasirinkusios taikyti VPĮ 45 straipsnio $2^1$ dalį (atitinkamas PĮ, PGSĮ nuostatas), savo sprendimus privalo priimti vadovaudamosi proporcingumo principu.

Dėl VPĮ 46 str. 2 d. 2 p. (PGSĮ 34 str. 1 d. 1 p.). Praktikoje įgaliojimai sudaryti sutartis juridinio asmens vardu suteikiami plačiam ratui asmenų (vadovui, vadovo pavaduotojui, vadybininkui ir pan.), o galiojantis teisinis reglamentavimas įtvirtina perkančiosios organizacijos pareigą tikrinti asmenų, turinčių teisę juridinio asmens vardu sudaryti sandorius, teistumą. Tuo tarpu Direktyvos 2014/24/ES 57 straipsnio 1 dalis, kuri perkelta į VPĮ 46 straipsnio 1-2 dalis, tiesiogiai nereikalauja tikrinti asmenų, galinčių sudaryti sandorius, teistumo *„Pareiga pašalinti ekonominės veiklos vykdytoją taip pat taikoma, kai galutiniu teismo sprendimu nuteistas asmuo yra to ekonominės veiklos vykdytojo administracijos, valdymo ar priežiūros organo narys arba kuris turi atstovavimo, sprendimo ar kontrolės įgaliojimus to ekonominės veiklos vykdytojo atžvilgiu“*. Kitaip tariant, šioje direktyvos nuostatoje atskirai neišskiriami asmenys, turintys teisę sudaryti sandorį, taip pat asmenys, turintys teisę surašyti ir pasirašyti tiekėjo finansinės apskaitos dokumentus. Siekiant perkančiosioms organizacijoms palengvinti ir pagreitinti pašalinimo pagrindų tikrinimą, kartu nacionalinį reguliavimą priartinant Direktyvoje 2014/24/ES nustatytam reguliavimui, siūloma iš VPĮ 46 straipsnio 2 dalies 2 punkte (PGSĮ 34 straipsnio 1 dalies 1 punkte) nurodyto tikrintinų asmenų sąrašo pagal minėtą direktyvos nuostatą išbraukti asmenį, turintį teisę juridinio asmens vardu sudaryti sandorį, taip pat asmenį, turintį teisę surašyti ir pasirašyti tiekėjo finansinės apskaitos dokumentus.

Dėl VPĮ 46 str. 4 d. 4 p. (PGSĮ 34 str. 2 d. 8 p.). Siekiant sumažinti teisminių ginčų dėl melagingos informacijos viešuosiuose pirkimuose bei atsižvelgiant į teismų praktiką, siūloma VPĮ 46 str. 4 d. 4 p. (atitinkamoje PGSĮ nuostatoje) numatyti, kas gali būti nelaikoma melaginga informacija. Toks pakeitimas nereiškia, kad tiekėjams suteikiama teisė iš esmės pakeisti pasiūlymą taip, kad neatitinkantis pirkimo dokumentų reikalavimų pasiūlymas taptų atitinkančiu reikalavimus. Tikimasi, kad ši išimtis padės tiek tiekėjams, kurie šiuo metu dalyvauja viešųjų pirkimų procedūrose ir susiduria su itin griežtu melagingos informacijos instituto taikymu, tiek perkančiosioms organizacijoms, kurioms kyla praktinių sunkumų įvertinti, pavyzdžiui, tiekėjo pateiktos darbų vykdymo patirties apimties ar vertės apskaičiavimo tinkamumą. Įtvirtinus išimtį, taptų reikšmingas faktas, kad tiekėjas, vadovaudamasis VPĮ 45 straipsnyje 3 dalyje nurodytomis taisyklėmis, patikslindamas, paaiškindamas, papildydamas savo pasiūlymą, įrodytų savo atitiktį VPĮ 46 ir 47 straipsniuose nustatytiems reikalavimams ir tokiu atveju jis nebūtų laikomas pateikusiu melagingą informaciją.

Dėl VPĮ 35 str. 2 d. 32 p., 55 str. 12 d. (PĮ 48 str. 2 d. 32 p., 64 str. 11 d., PGSĮ 24 str. 2 d. 28 p., 28 str. 8 d.). VPĮ įtvirtinta galimybe, perkant darbus, taikyti socialinį pasiūlymų vertinimo kriterijų, t. y. vertinti tiekėjų darbuotojams mokėtą darbo užmokestį, nesinaudojama dėl neaiškaus pasiūlymų palyginimo ir rizikos pažeisti Direktyvoje 2014/24/ES nustatytą reguliavimą. Perkančiosios organizacijos šiuo metu taip pat negali kreiptis į kompetentingas institucijas ir gauti reikiamą informaciją, apie tiekėjo nurodytiems darbuotojams mokamą darbo užmokestį. Siekiant spręsti šią situaciją ir paskatinti šio pasiūlymų vertinimo kriterijaus taikymą darbų pirkimų atvejais, taip pat įvertinus EK ekspertų pateiktą nuomonę, kad ES teisės aktai leidžia vertinti ir

praeityje tiekėjo mokėtą darbo užmokestį tiems darbuotojams, kurie vykdys sutartį, VPĮ projekte siūloma tikslinti VPĮ 55 straipsnio 12 dalį (atitinkamas PĮ ir PGSĮ nuostatas) ir nustatyti, kad perkančioji organizacija pirkdama darbus gali pasirinkti, ką ji vertins, vertindama pasiūlymus: sutartį faktiškai vykdysiantiems ir perkančiosios organizacijos pirkimo dokumentuose nurodytas užduotis atliksiantiems darbuotojams per ne ilgiau kaip paskutinius 12 mėnesių mokėto darbo užmokesčio kiekvieno mėnesio medianų vidurkį (jeigu veikla vykdoma trumpiau negu perkančiosios organizacijos nurodytas mėnesių skaičius – nuo įregistravimo dienos) arba siūlomo mokėti darbo užmokesčio mėnesio medianą, lyginant juo su Lietuvoje nustatytu minimaliu darbo užmokesčiu. Perkančioji organizacija pirkimo dokumentuose turės nurodyti, kurį iš kriterijų taikys konkrečiame pirkime, t. y. vertins tik istorinius arba tik aktualius duomenis apie darbuotojų darbo užmokestį. Kadangi pirkime bus taikomas vienas perkančiosios organizacijos pasirinktas modelis, todėl bus užtikrinama, kad visi tiekėjai pirkime dalyvaus vienodomis sąlygomis. Be to, siūloma numatyti, kad perkančioji organizacija privalės reikalauti, jog tiekėjas visą pirkimo sutarties vykdymo laikotarpį užtikrintų ne mažesnį darbo užmokesčio medianų vidurkio arba medianos ir minimalaus darbo užmokesčio santykį, nei buvo deklaruotas pateikiant pasiūlymą. Įvertinus tai, kad perkančiajai organizacijai itin svarbu turėti galimybę patikrinti, kaip tiekėjas laikosi įsipareigojimų darbuotojams, siūloma grąžinti galimybę perkančiosioms organizacijoms, kilus abejonių dėl tiekėjo pateiktos informacijos teisingumo, kreiptis į kompetentingas institucijas, kad gautų visą reikiamą informaciją apie nurodytiems darbuotojams mokėtą ar mokamą darbo užmokestį, todėl numatyta, kad informacija apie nurodytiems darbuotojams mokėto ar mokamo darbo užmokesčio mėnesio medianą perkančiajai organizacijai teikiama Lietuvos Respublikos Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka[10]. Šioje tvarkoje, atitinkamai ją pakoregavus, taip pat bus reglamentuota medianos apskaičiavimo tvarka.

Dėl VPĮ papildymo $51^1$ str. (PĮ papildymo $52^1$ str.). Siekiant supaprastinti pirkimus, siūloma lengvinti „saugių tiekėjų“ patikrą pagal VPĮ 37 straipsnio 9 dalį ir 47 straipsnio 9 dalį (PĮ 50 straipsnio 9 dalį, PGSĮ 40 straipsnio 9 dalį) ir nustatyti, kad Viešųjų pirkimų tarnyba CVP IS skelbia informaciją apie tiekėjus, jų subtiekėjus ar ūkio subjektus, kurių pajėgumais remiamasi, ir (ar) prekių gamintojus, paslaugų teikėjus (toliau – „saugūs“ tiekėjai), dėl kurių nėra nustatytos VPĮ 37 straipsnio 9 dalyje ir 47 straipsnio 9 dalyje nurodytos aplinkybės ir su kuriais jau yra sudarytos sutartys. Ši informacija apie „saugius“ tiekėjus bus skelbiama CVP IS vienus metus nuo dienos, kai perkančioji organizacija sudarė sutartį. CVP IS bus skelbiama tokia informacija apie „saugius tiekėjus“, kuri leis nesudėtingai identifikuoti konkretų subjektą, išvengiant apsirikimo ar klaidų rizikos, pvz., fizinio asmens vardas ir pavardė, juridinio asmens pavadinimas ir kodas, veiklą patvirtinančio dokumento numeris (fizinio asmens atveju, tai itin aktualu, identifikuojant konkretų tiekėją, nes vardai ir pavardės gali sutapti).

Viešųjų pirkimų tarnyba turės patvirtinti tvarką, reglamentuojančią, kokiais kriterijais vadovaujantis bus atrenkami pirkimų vykdytojai, kurie privalės teikti informaciją apie „saugius“ tiekėjus, ir šios informacijos skelbimo CVP IS tvarką. Perkančioji organizacijai, kuriai bus numatyta pareiga teikti informaciją apie „saugius“ tiekėjus, prieš teikdama Viešųjų pirkimų tarnybai informaciją, CVP IS patikrins jau skelbiamą informaciją ir jei nustatys, kad apie konkretų tiekėją, kaip apie „saugų“, informacija jau yra skelbiama, sudariusi sutartį, papildomai informacijos apie jį Viešųjų pirkimų tarnybai teikti neprivalės. Tokiu būdu bus išvengta duomenų dubliavimo ir perteklinių duomenų Viešųjų pirkimų tarnybai teikimo. „Saugių“ tiekėjų, esančių sąraše, perkančiosioms organizacijoms pirkimo metu nereikės papildomai tikrinti nacionalinio saugumo aspektu, o tiekėjai neprivalės įrodinėti, kad yra „saugūs“, todėl pasiūlymų vertinimas nacionalinio saugumo aspektu taps paprastesnis, operatyvesnis ir ekonomiškesnis. Perkančioji organizacija, siekdama įsitikinti, kad pirkimą laimėjęs pasiūlymas atitinka nustatytus reikalavimus, informaciją apie subjektą pirmiausia pasitikrins Viešųjų pirkimų tarnybos skelbiamoje informacijoje CVP IS, ir tuo atveju, jeigu informacija apie konkretų subjektą bus

[10] Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2019 m. lapkričio 6 d. nutarimas „Dėl Informacijos apie darbuotojų, vykdančių viešojo pirkimo ar pirkimo sutartis, darbo užmokesčio mėnesio medianą teikimo tvarkos aprašo patvirtinimo”.

skelbiama, galės netikrinti tiekėjo ir nereikalauti iš tiekėjo pateikti įrodančius dokumentus. Pažymėtina, kad perkančioji organizacija tikrinti tiekėjus, kurie jau yra įrašyti sąraše, galės bet kuriuo metu, jeigu matys tam būtinybę. Siekiant išvengti situacijų, kai iki skelbiamos informacijos apie „saugų“ tiekėją termino pabaigos gaunama duomenų, kad dėl sąraše esančio „saugaus“ tiekėjo galimai gali būti nustatytos aplinkybės, nurodytos VPĮ 37 straipsnio 9 dalyje ir 47 straipsnio 9 dalyje, Viešųjų pirkimų tarnybai suteikiama teisė kreiptis į kompetentingas institucijas dėl papildomos informacijos apie subjektą gavimo. Viešųjų pirkimų tarnyba, gavusi duomenų, kad dėl konkretaus subjekto yra aplinkybių, nurodytų VPĮ 37 straipsnio 9 dalyje ir 47 straipsnio 9 dalyje, išbrauks jį iš skelbiamos informacijos sąrašo ir perkančiajai organizacijai kils pareiga tokį tiekėją, jei jis dalyvaus jos vykdomame pirkime, tikrinti. Nustatomas dar vienas palengvinimas šiame procese – atsisakoma reikalavimo tiekėjams teikti Viešųjų pirkimų tarnybos nustatytos formos atitikties deklaraciją, ir numatoma, kad atitiktį šiems reikalavimams tiekėjas deklaruoja pasiūlyme ar paraiškoje. Tiekėjai indikuoja, kad kelių dokumentų, kuriuose pateikiama savo esme panaši informacija, pildymas ir teikimas, didina administracinę naštą, reikalauja daug žmogiškųjų išteklių ir jų laiko sąnaudų, didina klaidų tikimybę. Todėl privalomų pateikti dokumentų skaičiaus sumažinimas, bus palengvinimas tiekėjams ir prisidės prie jų skatinimo aktyviau dalyvauti pirkimuose. Vadinasi, pirmiausia informaciją dėl nacionalinio saugumo perkančioji organizacija patikrins tiekėjo paraiškoje ar pasiūlyme, o prieš nustatydama laimėtoją, informaciją apie tiekėją pasitikrins CVP IS, o jei tokia informacija nebus skelbiama, iš ekonomiškai naudingiausią pasiūlymą pateikusio tiekėjo reikalaus pateikti atitinkamus dokumentus, patvirtinančius, kad tiekėjas neturi interesų, keliančių grėsmę nacionaliniam saugumui, taip pat, kad siūlomas objektas nekelia grėsmės (VPĮ 39 straipsnio 3 dalis, VPĮ 51 straipsnio 12 dalis, atitinkamos PĮ nuostatos). Papildomas „saugiklis“ šiam palengvinimui sukontroliuoti yra nustatytas, pvz., galiojančio VPĮ 39 str. 4 d., kurioje numatyta, kad perkančioji organizacija bet kuriuo pirkimo procedūros metu gali paprašyti kandidatų ar dalyvių pateikti visus ar dalį dokumentų, patvirtinančių atitiktį VPĮ 37 straipsnio 9 dalies reikalavimams, jeigu tai būtina siekiant užtikrinti tinkamą pirkimo procedūros atlikimą[11].

Pažymėtina, kad PGSĮ nėra įtvirtinamas VPĮ ir PĮ analogiškas reguliavimas dėl informacijos apie „saugius“ tiekėjus viešinimo, kadangi pagal PGSĮ perka tiek perkančiosios organizacijos, tiek perkantieji subjektai, kai jų perkamas objektas dėl savo specifikos patenka į PGSĮ reguliavimo apimtį. Informacijos teikimo ir skelbimo tvarka išsamiai nustatoma VPĮ ir PĮ, todėl PGSĮ pakeitimo įstatymo įsigaliojimo, įgyvendinimo ir taikymo nuostatomis tik nustatoma pareiga perkančiosioms organizacijoms ir perkantiesiems subjektams, sudariusiems sutartis pagal PGSĮ nuostatas, iki 2027 m. rugpjūčio 1 d. pateikti Viešųjų pirkimų tarnybai informaciją apie „saugius“ tiekėjus, t. y. apie pirkimą laimėjusį tiekėją, jo subtiekėjus ar ūkio subjektus, kurių pajėgumais remiamasi, ir (ar) prekių gamintoją, ir (ar) paslaugų teikėją, dėl kurių nėra nustatytos aplinkybės, patvirtinančios, kad tiekėjas arba jo siūlomas pirkimo objektas kelia grėsmę nacionaliniam saugumui. Kitaip tariant, tos perkančiosios organizacijos ir tie perkantieji subjektai, kurie pirks pagal PGSĮ reikalavimus, tačiau bus įtraukti į Viešųjų pirkimų tarnybos sudarytą institucijų sąrašą, informaciją apie „saugius“ tiekėjus pagal pirkimo sutartis, sudarytas per paskutinius 6 mėnesius iki 2027 m. liepos 1 d. privalės pateikti Viešųjų pirkimų tarnybai. Siekiant užtikrinti, kad VPĮ, PĮ ir PGSĮ atitinkamiems pirkimų vykdytojams nustatyta pareiga teikti informaciją apie „saugius“ tiekėjus būtų įgyvendinta tinkamai ir laiku, siūloma nustatyti, kad poįstatyminiai teisės aktai, įskaitant ir teisės aktus dėl subjektų, kurie privalo teikti informaciją apie pirkimą laimėjusius „saugius“ tiekėjus sąrašo, sudarymo, ir dėl informacijos apie

[11] Dėl galimybės bet kuriuo pirkimo procedūros metu paprašyti kandidatų ar tiekėjų pateikti visus ar dalį dokumentų, patvirtinančių atitiktį nacionalinio saugumo reikalavimams, kaip tai numatyta VPĮ 47 straipsnio 9 dalyje, turėtų būti vertinama, atsižvelgiant į viešųjų pirkimų lygiateisiškumo, proporcingumo ir kt. principus, į tokių dokumentų tikrinimo tikslingumą konkrečios pirkimo procedūros etape bei pačios VPĮ 51 straipsnio 12 dalies nuostatos tikslą (daugiau žr. Proceduru_vadovas.pdf).

„saugius“ tiekėjus teikimo Viešųjų pirkimų tarnybai tvarkos, turi būti priimti anksčiau – ne vėliau kaip 2027 m. gegužės 31 d.

Dėl VPĮ 55 str. 2 d. (PĮ 64 str. 2 d.). Viešųjų pirkimų praktikoje vis dar vyrauja kainos vertinimo kriterijus pasiūlymams vertinti. Tačiau taikant šį kriterijų pirkimų vykdytojams ne visuomet pavyksta įsigyti kokybiškų prekių, paslaugų ar darbų ir užtikrinti racionalų pirkimui skirtų lėšų naudojimą. Atsižvelgiant į tai, siūloma mažinti pirkimų, kuriuose ekonomiškai naudingiausias pasiūlymas išrenkamas tik pagal kainą, procentą ir VPĮ bei PĮ numatyti, kad pirkimų, išrenkamų tik pagal kainą, vertė kiekvienais kalendoriniais metais negali sudaryti daugiau kaip 40 procentų bendros pirkimų vykdytojo pirkimų vertės. Šiai nuostatai įgyvendinti numatomas pereinamasis laikotarpis – šio reikalavimo įsigaliojimas numatytas 2028 m. sausio 1 d. Tikimasi, kad toks pakeitimas paskatins pirkimų vykdytojus dažniau taikyti kainos ar sąnaudų ir kokybės santykio kriterijų, renkantis ekonomiškai naudingiausią pasiūlymą, o kartu sudarys galimybes įsigyti aukštesnės kokybės pirkimų objektus, skatins konkuruoti tiekėjus siūlant mažesnes kainas.

Dėl VPĮ 59 str. 4 d. (PĮ 69 str. 4 d.). Siekiant užtikrinti viešųjų pirkimų procedūrų operatyvumą, keičiamoje VPĮ 59 straipsnio 4 dalyje (atitinkamoje PĮ nuostatoje) siūloma nustatyti, kad supaprastintų pirkimų atveju, kai pasiūlymai vertinami tik pagal kainą, gali būti nesilaikoma VPĮ 59 straipsnio 3 dalyje nustatyto pirkimo procedūrų eiliškumo ir gali būti įvertintas tik ekonomiškai naudingiausią pasiūlymą pateikusio dalyvio pasiūlymas. Įvertinusi ekonomiškai naudingiausią pasiūlymą perkančioji organizacija patikrina, ar nėra tiekėjo pašalinimo pagrindų, ar jo kvalifikacija atitinka nustatytus reikalavimus ir, jeigu taikytina, ar tiekėjas laikosi kokybės užtikrinimo sistemos ir (arba) aplinkos apsaugos vadybos sistemos standartų. Atsižvelgiant į tai, kad pagal kainos kriterijų vertinamų pasiūlymų vertinimo procedūros nereikalauja ekspertinio vertinimo, pasiūlymų lyginimo tarpusavyje, siūloma šį procesą dar pagreitinti ir padaryti dar ekonomiškesnį, numatant galimybę nesilaikyti įstatyme įtvirtinto pasiūlymų vertinimo procedūrų eiliškumo.

Dėl VPĮ 71 str. 6 d. (PĮ 79 str. 6 d.). Siekiant užtikrinti, kad kuo daugiau vykdomų pirkimų baigtųsi sudarytomis sutartimis bei būtų sumažintas neįvykusių pirkimų skaičius, siūloma papildyti VPĮ 71 straipsnio 6 dalį 21 punktu (atitinkama PĮ nuostata), numatančiu, kad perkančiosios organizacijos supaprastintą pirkimą neskelbiamų derybų būdu galėtų vykdyti, jeigu skelbiamai procedūrai nepateikiama paraiškų ar pasiūlymų arba jie visi yra netinkami ar nepriimtini. Pakeitimas užtikrins didesnį pirkimų lankstumą ir efektyvumą, leis greičiau ir rezultatyviai užbaigti pirkimą, nekeičiant esminių pirkimo sąlygų. Atitinkamai siūloma tikslinti ir VPĮ 63 straipsnio 1 dalies 2 punktą.

ESTT 2016 m. birželio 2 d. sprendime byloje C-410/14 pabrėžė, kad „pasiūlymo, todėl ir laimėtojo, pasirinkimas glaudžiai susijęs su šioje direktyvoje įtvirtintu viešųjų pirkimų reglamentavimu, taigi ir „viešojo pirkimo sutarties“ sąvoka, kaip ji suprantama pagal jos 1 straipsnio 2 dalies a punktą“ (38 punktas). ESTT taip pat teigė, kad „tokią išvadą patvirtina Direktyvos 2004/18 43 straipsnio pirmos pastraipos e punktas, pagal kurį dėl kiekvienos sutarties, preliminariojo susitarimo ir kiekvienos sukurtos dinaminės pirkimo sistemos perkančiosios organizacijos parengia ataskaitą raštu, kurioje turi būti nurodytas pasirinkto dalyvio pavadinimas ir jo pasiūlymo pasirinkimo priežastys“ (39 punktas). Galiausiai ESTT pažymėjo, kad „šis principas aiškiai įtvirtintas „pirkimo“ sąvokos apibrėžtyje, nuo šiol pateikiamos Direktyvos 2014/24 1 straipsnio 2 dalyje; vienas iš to pirkimo požymių yra perkančiosios organizacijos atliktas ūkio subjekto, iš kurio ji pagal viešojo pirkimo sutartį įsigis šios sutarties objektu esančių darbų, prekių ar paslaugų, pasirinkimas.“ (40 punktas). Įvertinus tai, kad vienas iš esminių viešojo pirkimo požymių yra perkančiosios organizacijos atliekamas tiekėjo pasirinkimas, darytina išvada, kad situacijos, kai siekiama publikuoti mokslinius straipsnius mokslo leidiniuose, kurie patys sprendžia (atsirenka), kokius straipsnius publikuoti, neatitinka viešojo pirkimo apibrėžimo, todėl VPĮ nuostatos neturėtų būti taikomos. Atsižvelgiant į tai, VPĮ 71 straipsnio 6 dalies 17 punktą siūloma pripažinti netekusia galios.

Praktikoje švietimo institucijos mokymo ir konferencijų paslaugas perka ne tik darbuotojams, bet studentams ar mokiniams. Tokių pirkimų aplinkybės nesiskiria priklausomai

nuo to, kokiems asmenims perkamos mokymo ir konferencijų paslaugos, todėl turėtų būti sudarytos vienodos galimybės pasirinkti neskelbiamų derybų būdą. Atitinkamai papildytas VPĮ 71 straipsnio 6 dalies 5 punktas, nustatant, kad neskelbiamos derybos gali būti vykdomos taip pat ir tais atvejais, kai perkamos studentų, mokinių mokymo ir konferencijų paslaugos.

Siekiant viešaisiais pirkimais skatinti tiekėjus įdarbinti asmenis, kurie priklauso darbo rinkoje papildomai remiamų asmenų grupei ir įgyvendinti LRV programos nuostatas, VPĮ projekte siūloma sudaryti galimybes perkančiosioms organizacijoms supaprastintus pirkimus vykdyti neskelbiamų derybų būdu, kai prekės, paslaugos ar darbai įsigyjami iš socialinio verslo. Pažymėtina, kad labai svarbu išvengti piktnaudžiavimo naudojantis šia nuostata ir poveikį daryti socialiai jautriems asmenims, todėl VPĮ 71 straipsnio 6 dalyje (PĮ 79 straipsnio 6 dalyje) siūloma nustatyti papildomą sąlygą, kad ne mažiau kaip vienas sutartį vykdysiantis darbuotojas priklausytų darbo rinkoje papildomai remiamų asmenų grupei.

Praktikoje taip pat neretai pasitaiko situacijų, kai tiekėjas padaro esminį sutarties pažeidimą, sutartis nutraukiama, tačiau perkančioji organizacija vis tiek privalo užtikrinti projekto įgyvendinimą ar veiklos tęstinumą. Tokiais atvejais, ypač kai projektai finansuojami ES lėšomis ir yra griežtai riboti terminai, kyla rizika prarasti finansavimą, neįgyvendinti suplanuotų veiklų, patirti nuostolių ar netgi neužtikrinti viešojo intereso. Atsižvelgiant į tai, siūloma VPĮ 71 straipsnio 6 dalį papildyti 22 punktu (PĮ 79 straipsnio 6 dalį papildyti 15 punktu). Kadangi pagal ESTT praktiką[12] ypatingos skubos institutas turėtų būti taikomas itin retai ir griežtai, šis pakeitimas sudarytų galimybę išimtiniu atveju, t. y. atsiradus objektyviam poreikiui nedelsiant skubiai užbaigti projektus, o kai pirkimo objektas yra ne vienkartinis, skirtas veiklai užtikrinti – tęsti darbus iki naujos sutarties sudarymo.

VPĮ 71 straipsnio 6 dalį (PGSĮ 19 straipsnio 4 dalį) siūloma papildyti galimybe krašto apsaugos sistemos institucijoms supaprastintus prekių pirkimus vykdyti neskelbiamų derybų būdu tada, kai yra siekiama įsigyti nedidelį prekių kiekį bandymams, o ne kariniam pajėgumui sukurti. Ukrainos patirtis kare rodo, kad technologijos dabartiniame kare sparčiai keičiasi. Siekiant išbandyti srities naujoves ir įvertinti jų veiksmingumą, pirkimų procesas turi būti lankstus. Krašto apsaugos sistemos institucijos dažnai siekia išbandyti tam tikrą naują įrangą, kuri yra gerai vertinama Ukrainoje, bet viešųjų pirkimų reguliavimas nesudaro sąlygų paprastesnėmis sąlygomis nupirkti konkrečią prekę bandymams. Perkančiosios organizacijos, norėdamos išbandyti nedidelį kiekį naujų specifinės įrangos gamintojų produktų, pagal dabartinį reglamentavimą turi atlikti įprastines įsigijimų procedūras, o tai pailgina tokių procedūrų laiką ir sukelia papildomų rizikų dėl teisinių ginčų. Įsigaliojus šiai papildomai supaprastintų neskelbiamų derybų sąlygai, krašto apsaugos sistemos institucijos galėtų įsigyti nedidelį kiekį prekių ir tinkamai bei visapusiškai patikrinti jų veiksmingumą, suderinamumą su jau turima įranga, o nustačius, kad prekės poreikius atitinka, visas kiekis, užtikrinantis Lietuvos kariuomenės pajėgumą, būtų įsigyjamas vadovaujantis įstatymuose numatytais pagrindais. Pažymėtina, kad šia neskelbiamų derybų sąlyga galima naudotis tik perkant prekes, skirtas bandymas, o ne krašto apsaugos sistemos institucijų nuolatiniam poreikiui tenkinti.

Kadangi neskelbiamų derybų būdas riboja tiekėjų konkurenciją ir kelia riziką dėl skaidrumo, neskelbiamos derybos turi būti taikomos tik išimtiniais, išskirtiniais atvejais, o visos VPĮ 71 straipsnyje (PĮ 79 straipsnyje, PGSĮ 19 straipsnyje) įtvirtintos neskelbiamų derybų vykdymo sąlygos aiškinamos ir taikomos siaurai. Perkančioji organizacija, pasirinkusi neskelbiamų derybų būdą, visais atvejais privalo pagrįsti tokį savo sprendimą ne tik įstatyme numatytų neskelbiamų derybų sąlygų egzistavimu, tačiau kiekvienu atveju taip pat įvertindama tokio sprendimo proporcingumą siekiamiems tikslams ir būtinumą šį būdą taikyti konkrečiu

[12] ESTT 2005 m. spalio 27 d. sprendimas byloje C-525/03; Generalinio advokato Jacobs išvada, pateikta 2005 m. birželio 2 d. byloje C-525/03; ESTT 2004 m. rugsėjo 14 d. sprendimas byloje C-385/02.

atveju. Perkančiosios organizacijos parengtas pagrindimas dėl neskelbiamų derybų būdo pasirinkimo visais atvejais turi būti motyvuotas dar ir todėl, kad jis gali būti vertinamas viešųjų pirkimų vykdymą kontroliuojančių ir ES projektus administruojančių institucijų.

Dėl VPĮ 72 str. 3 d., $82^1$ str. 1 d. 2 p. (PĮ 80 str. 2 d., $90^1$ str. 1 d. 2 p.). Nors VPĮ numato galimybę perkančiosioms organizacijoms, vykdant supaprastintus pirkimus, žemės ūkio ir maisto produktus iš trumposios maisto tiekimo grandinės įsigyti neskelbiamų derybų būdu, tačiau perkančiosios organizacijos tokia teise naudojasi retai. Siekiant skatinti maisto produktus įsigyti iš trumpųjų maisto tiekimo grandinių bei prisidėti prie LRV programos nuostatų, kuriomis siekiama trumpinti maisto tiekimo grandines, įgyvendinimo, VPĮ projekte (atitinkamai PĮ projekte) nustatomi atvejai, kada pirkimo vykdytojas gali neperduoti vykdyti pirkimo savivaldybės centrinei perkančiajai organizacijai, t. y. kai neskelbiamas derybas VPĮ 72 straipsnio 3 dalyje nurodytais pagrindais pasirenka atlikti pati perkančioji organizacija ir ji taiko Viešųjų pirkimų tarnybos parengtas pirkimo sutarčių tipines sąlygas arba kai vykdomas neskelbiamas mažos vertės pirkimas, kurio numatoma pirkimo sutarties neviršija 40 000 Eur (be PVM) ir yra taikomos Viešųjų pirkimų tarnybos patvirtintos tipinės sutarties sąlygos. Pareiga taikyti Viešųjų pirkimų tarnybos patvirtintas tipinių sutarčių sąlygas yra numatyta kaip viena iš priemonių, siekiant kuo labiau suvaldyti galimas kilti rizikas, kai pirkimą perkančioji organizacija atlieka savarankiškai, neperduodama jo vykdyti centrinei perkančiajai organizacijai, ir užtikrinti pirkimo sutarties kokybę. Tikimasi, kad tokios pareigos įgyvendinimas, prisidės prie su šiais pirkimais susijusių rizikų mažinimo ir bus papildoma pagalba savivaldybių perkančiosioms organizacijoms, kurios tam tikrais atvejais susiduria su ribotų žmogiškųjų išteklių ar kompetencijų trūkumo problemomis.

Dėl VPĮ 76 straipsnio. Atsižvelgiant į tai, kad VPĮ aiškiai nenumatyta, jog organizuojant projekto konkursą turi būti taikomas taip pat ir VPĮ 29 straipsnis (dėl pirkimo procedūrų pradžios ir pabaigos), nors galiojančios redakcijos VPĮ 29 straipsnyje greta pirkimo procedūrų yra minimos taip pat ir projekto konkurso procedūros, o PĮ 84 straipsnio 6 dalyje yra numatyta, kad perkančiajam subjektui vykdant projekto konkursą, turi būti vadovaujamasi PĮ 41 straipsniu (dėl pirkimo procedūrų pradžios ir pabaigos), tikslinama VPĮ 76 straipsnio 5 dalis, joje pateikiant nuorodą į VPĮ 29 straipsnį, įtvirtinant aiškumą, jog vykdant projektų konkursus VPĮ 29 straipsnį privaloma taikyti.

Dėl VPĮ 82 str. 1 d. (PĮ 90 str. 1 d.). Kadangi pagal VPĮ 72 straipsnio 3 dalies (PĮ 80 straipsnio 2 dalies) nuostatas nėra aišku, ar tais atvejais, kai pirkimas vykdomas pagal VPĮ 72 straipsnio 3 dalį, turi būti taikomas reikalavimas prekes, paslaugas ar darbus įsigyti iš elektroninio pirkimų katalogo, siekiant teisinio reglamentavimo aiškumo, siūloma papildyti VPĮ 82 straipsnio 1 dalį (PĮ 90 straipsnio 1dalį), joje aiškiai įtvirtinant išimtį, jog tais atvejais, kai pirkimo procedūra atliekama VPĮ 72 straipsnio 3 dalyje (PĮ 80 straipsnio 2 dalies) nustatytais atvejais, pirkimo vykdytojas neturi pareigos pirkti iš elektroninio pirkimų katalogo. Šis pakeitimas užtikrins pirkimų, atliekamų pagal VPĮ 72 straipsnio 3 dalį (PĮ 80 straipsnio 2 dalies), procedūrų aiškumą.

Dėl VPĮ 86 str. (PĮ 94 str.). VPĮ 86 straipsnio 1 dalis papildoma išimtimi, kada pirkimo vykdytojas atskiru raštu neturi kviesti laimėjusio tiekėjo pasirašyti sutarties, t. y. siekiama aiškiai įtvirtinti, kad atskiro rašto dėl kvietimo sudaryti sutartį pirkimo vykdytojas neturi teikti, taip pat ir tuo atveju, kai centralizuotų pirkimų kataloge pirkimo sutartis suformuojama automatiniu būdu. Pakeitimas, siūlomas siekiant didesnio aiškumo, kad taip pat ir šiais atvejais atskiri raštai laimėtojui neturi būti rengiami.

Pagal tai, kaip šiuo metu yra reglamentuojama VPĮ 86 straipsnio 5 dalies nuostata, nėra aišku, ar vadovaujantis VPĮ 86 straipsnio 5 dalies 1-10 punktais ir sudarant juose minimas sutartis, kurių prekių tiekimo, paslaugų teikimo, darbų atlikimo laikotarpis yra ilgesnes nei 3 metai, reikalingas pagrindimas. Vertinant tai, kad reikalavimas pagrįsti pasirinkimą aiškiai įvardijamas tik VPĮ 86 straipsnio 5 dalies 11 punkte, vadinasi, taikant kitus šios dalies punktus, pagrindimas nereikalingas. Tačiau 5 dalies pirmas sakinys sukuria dviprasmybę ir neaiškumą dėl pagrindimo būtinybės. Be to, nėra prasminga pirmajame sakinyje minėti „darbų atlikimo“, nes 6 punkte nurodoma galimybė darbų sutartis sudaryti ilgesnes nei 3 metai. Taip pat pastebėtina, kad perkant informacinių sistemų (IS) kūrimo, tobulinimo, priežiūros ir (ar) šių sistemų atnaujinimo bei

pertvarkymo paslaugų yra objektyvus poreikis sudaryti sutartis, kurių paslaugų teikimo trukmė viršija 3 metus, kadangi tam tikrais atvejais pats IS kūrimas gali trukti 3 metus. Todėl siūlomais VPĮ 86 straipsnio 5 dalies pakeitimais siekiama pašalinti pirmiau aptartas teisinio reguliavimo dviprasmybes, aiškiai nustatoma, kada pagrindimas reikalingas, sutartyje numatant ilgesnį kaip 3 metų nuo sutarties įsigaliojimo prekių tiekimo, paslaugų teikimo, darbų atlikimo laikotarpį, ir papildyti VPĮ 86 straipsnio 5 dalį nauju 11 punktu dėl IS kūrimo, tobulinimo, priežiūros ir (ar) šių sistemų atnaujinimo bei pertvarkymo paslaugų.

Dėl VPĮ 87 str. (PĮ 95 str., PGSĮ 52 str.). Įvertinus Specialiųjų tyrimų tarnybos pastebėjimus, pateiktus 2023 m. liepos 12 d. antikorupcinio vertinimo išvadoje Nr. 4-01-5893 „Dėl tiekėjų įtraukimo į nepatikimų tiekėjų sąrašą teisinio reglamentavimo“, kad nenustačius pareigos pirkimo sutartyje nustatyti, už kokius konkrečius pažeidimus tiekėjas bus traukiamas į nepatikimų tiekėjų sąrašą, sukuriamas teisinis neaiškumas, netikrumas, pirkimų vykdytojams (jų atsakingiems darbuotojams) sudaromos sąlygos pasielgti neskaidriai, neobjektyviai, neinicijuojant pirkimų sutartis iš esmės pažeidusių tiekėjų įtraukimo į nepatikimų tiekėjų sąrašą, VPĮ, PĮ, PGSĮ papildomi nauju reikalavimu sutarties turiniui, nustatant, kad perkančiosios organizacijos turi nurodyti, sąlygas, kurias pažeidus bus laikoma, kad esminė sutarties sąlyga vykdyta su dideliais arba nuolatiniais trūkumais[13], ir (arba) sąlygos, kurias pažeidus bus laikoma, kad tiekėjas padarė esminį sutarties pažeidimą ir už tai bus įtrauktas į Nepatikimų tiekėjų sąrašą[14]. Kadangi pirkimų vykdytojų poreikiai, aplinkybės ir pirkimo objektai yra skirtingi, esminės sąlygos kiekvieno pirkimo atveju yra skirtingos ir priklauso nuo pirkimo vykdytojo poreikių ir valios. Skirtingi pirkimų vykdytojų poreikiai ir skirtingos pirkimo aplinkybės atitinkamai lemia skirtingų sutarties sąlygų vertinimą kaip esminių sutarties sąlygų. Siekiant užtikrinti vienodą įstatymo nuostatų taikymo praktiką, siūloma įtvirtinti, kad pirkimų vykdytojai, vertindami, ar esminės sutarties sąlygos buvo vykdomos su dideliais ar nuolatiniais trūkumais, pirkimų vykdytojai turi atsižvelgti į pažeidimo pobūdį, trukmę, pasikartojimą, poveikį sutarties rezultatui, tiekėjo veiksmus trūkumams pašalinti, faktinius veiksmų padarinius, taikomos pasekmės proporcingumą.

Siekiant teisinio aiškumo ir nuoseklumo, siūloma suvienodinti formuluotes, vartojamas VPĮ ir Lietuvos Respublikos nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos įstatymo 13 straipsnio 9 dalyje, ir atitinkamai pakoreguoti VPĮ 87 straipsnio 4 dalį (PĮ 95 straipsnio 4 dalį), nurodant, kad perkančioji organizacija, veikianti srityse, kurios laikomos nacionaliniam saugumui užtikrinti strategiškai svarbių ūkio sektorių dalimi, ar laikoma esminiu subjektu, vadovaudamasi Nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos įstatymo 13 straipsnio 9 dalimi, pirkimo sutartyje turi nustatyti specialų atvejį, pagal kurį pirkimo sutartis bus laikoma neteisėta ir negaliojančia.

---

[13] Didelių ir nuolatinių trūkumų formuluotės naudojamos ESTT praktikoje (pvz., ESTT 2019 m. spalio 3 d. sprendimas byloje *Delta Antrepriză,* C-267/18), o LAT dėl nuolatinių ar didelių trūkumų akcentuoja proporcingumo ir individualaus vertinimo būtinybę, taip pat būtinybę vadovautis ESTT praktika.

[14] Pirkimo vykdytojas, prieš nustatydamas esmines sutarties sąlygas, kiekvienu konkrečiu atveju turi įsivertinti savo poreikius, sutarties sąlygų pobūdį, sutarties objektą ir specifiką, t. y. ko atitinkamomis sutarties nuostatomis siekia ir kokius padarinius, kuriuos galėtų dar toleruoti, sukels netinkamas sutarties vykdymas. Todėl nustatant esmines sutarties sąlygas, pirkimo vykdytojas privalo numatyti ir konkrečius atvejus, kurie bus laikomi nuolatiniais ar dideliais trūkumais, pavyzdžiui:

1) esmine sąlyga nustačius aplinkosauginius ir (ar) socialinius įsipareigojimų laikymąsi, dideliu ar nuolatiniu šios sąlygos vykdymo trūkumu laikomi bent du / trys šių įsipareigojimų nesilaikymo atvejai, nepriklausomai nuo to, ar ir per kiek laiko šie trūkumai buvo ištaisyti;

2) esmine sąlyga nustačius paslaugų teikimo terminą, dideliu ar nuolatiniu esminės sutarties sąlygos vykdymo trūkumu laikomas tiekėjo uždelsimas, trunkantis daugiau ne 2 / 5 valandas / 2 / 5 darbo dienas suteikti paslaugas grafike nustatytu terminu ar pan.

Tiek esminės sutarties sąlygos vykdymo su nuolatiniais ar dideliais trūkumais atveju, tiek esminio sutarties pažeidimo atveju pirkimo vykdytojas įtraukia tiekėją į Nepatikimų tiekėjų sąrašą, tai reiškia, jog esminės sutarties sąlygos netinkamas vykdymas, dėl kurio pirkimo vykdytojas tiekėjui pritaiko sutartyje numatytą sankciją, yra savarankiškas pagrindas tiekėjo įtraukimui į Nepatikimų tiekėjų sąrašą. Daugiau Viešųjų pirkimų tarnybos pranešime: https://vpt.lrv.lt/lt/naujienos-3/prekiu-ir-paslaugu-viesojo-pirkimo-pardavimo-sutarciu-tipiniu-salygu-korekcijos-del-esminiu-vykdymo-trukumu/

Atsižvelgiant į šiuo metu galiojantį reglamentavimą, pagal kurį apie mažos vertės pirkimą galima neskelbti, kai pirkimo sutarties vertė neviršija 15 000 Eur be PVM (VPĮ 31 straipsnio 4 dalis), taip pat ir VPĮ 58 straipsnio 1 dalies 1 punkto, 82[1] straipsnio 1 dalies 2 punkto, 86 straipsnio 7 dalies reikalavimai nustatomi, kai pirkimo sutarties vertė viršija 15 000 Eur be PVM. Atsižvelgiant į paminėtų VPĮ nuostatų formuluotes, siūloma taip pat ir 87 straipsnio 5 dalį (PĮ 95 straipsnio 5 dalį, PSGĮ 52 straipsnio 9 dalį) formuluoti atitinkamai, t. y. nustatant, kad šio straipsnio reikalavimai gali būti netaikomi raštu sudaromai sutarčiai, jeigu numatoma pirkimo sutarties vertė neviršija 15 000 Eur be PVM.

Dėl VPĮ 89 str. (PĮ 97 str., PGSĮ 53 str.). Siekiant išspręsti praktikoje kylančius neaiškumus dėl nuostatų, susijusių su pirkimo sutarčių pakeitimais, taikymo ir aiškinimo, kontroliuojančių institucijų aiškinimus dėl pakeitimų vertės skaičiavimo[15], taip pat įvertinus Direktyvoje 2014/24/ES esančias atitinkamų nuostatų formuluotes, keičiamos VPĮ 89 straipsnio nuostatos, t. y. nacionalinis reglamentavimas, nustatantis pirkimo sutarčių pakeitimo atvejus, suvienodinamas su Direktyvoje 2014/24/ES įtvirtintu reguliavimu, siekiant užtikrinti tinkamą ir teisėtą pirkimo sutarčių pakeitimo pagrindų taikymą

Dėl VPĮ 91 str. (PĮ 99 str., PGSĮ 55 str.) ir VPĮ 52 str. (PĮ 63 str., PGSĮ 38 str.). Tikslinamos nuostatos dėl informacijos apie neįvykdžiusius ar netinkamai sutartis vykdžiusius tiekėjus paskelbimo. ESTT 2023 m. sausio 26 d. sprendime byloje C-682/21 konstatavo, kad pagal Direktyvą 2014/24/ES draudžiami nacionalinės teisės aktai arba praktika, pagal kuriuos, kai perkančioji organizacija nutraukia su ūkio subjektų grupe sudarytą viešojo pirkimo sutartį dėl didelių arba nuolatinių trūkumų, dėl kurių neįvykdytas esminis reikalavimas pagal šią sutartį, visi šios grupės nariai automatiškai įtraukiami į nepatikimų tiekėjų sąrašą ir dėl to iš esmės laikinai negali dalyvauti naujose viešojo pirkimo procedūrose. ESTT pažymėjo, kad ūkio subjektų grupės nariams turi būti sudarytos galimybės įrodyti, kad trūkumai, dėl kurių buvo nutraukta sutartis, atsirado ne dėl jo elgesio ir iš jo nebuvo galima pagrįstai reikalauti daugiau, nei jis padarė jiems pašalinti. Taip pat turi būti užtikrinta šių ūkio subjektų teisė veiksmingai apskųsti jų įtraukimą į šį sąrašą.

Siekiant nacionalinį reguliavimą suderinti su aptartu ESTT sprendimu, VPĮ siūloma įtvirtinti individualią tiekėjų grupės narių atsakomybę, t. y. perkančiajai organizacijai nustačius, kad konkretus tiekėjų grupės narys pateikė melagingą informaciją ar yra nepatikimas, atitinkama informacija turi būti skelbiama tik apie šį konkretų tiekėjų grupės narį, o ne apie visą tiekėjų grupę, prieš tai, jei reikalinga, suteikiant teisę tiekėjui pateikti paaiškinimus ir informaciją perkančiajai organizacijai, kad sprendimą perkančioji organizacija galėtų priimti visapusiškai įvertinusi kiekvieno tiekėjų grupės nario įtaką pirkimo sutarties neįvykdymui ar netinkamam įvykdymui, melagingos informacijos pateikimui. Papildomus paaiškinimus teikiantis tiekėjų grupės narys, nepraleisdamas perkančiosios organizacijos nurodyto termino informacijai ar paaiškinimams pateikti, gali kreiptis dėl termino informacijai pateikti pratęsimo, pateikdamas perkančiajai organizacijai motyvuotą prašymą.

Perkančiajai organizacijai pasikreipus į tiekėjų grupės narį dėl informacijos, reikalingos sprendimui dėl informacijos apie tiekėjo sutarties neįvykdymą ar netinkamą įvykdymą paskelbimo priimti, pateikimo, tiekėjas tokią informaciją turi pateikti per 5 darbo dienas (arba per papildomą perkančiosios organizacijos nustatytą terminą). 5 darbo dienų terminas informacijai pateikti šiuo atveju yra protingas ir pakankamas, kartu padedantis išlaikyti viešųjų pirkimų procedūrų operatyvumo ir koncentracijos būtinybę, be to, nustatomas būtų tik tais atvejais, kai perkančiajai organizacijai konkrečiu atveju nebūtų aišku, dėl konkretaus tiekėjo grupės nario indėlio. Papildomai paminėtina, kad visi terminai, susiję su melagingos informacijos ir nepatikimų tiekėjų institutu, yra protingi ir pakankami, nes nustatyti atsižvelgiant į numatytų procedūrų sudėtingumą, taip pat atsižvelgiant į suinteresuotų institucijų pateiktus siūlymus.

---

[15] https://vpt.lrv.lt/lt/naujienos-3/del-pirkimo-sutarties-pakeitimu-vertes-skaiciavimo-praktikos-vadovaujantis-vpi-89-str-2-d/

Dėl siūlomų pakeitimų tiekėjams bus užtikrinta galimybė skųsti ne tik sprendimą, kad pateikta melaginga informacija, tačiau taip pat ir sprendimą skelbti informaciją apie melagingą informaciją pateikusį tiekėją ar nepatikimą tiekėją. Perkančioji organizacija, priėmusi sprendimą dėl pirkimo sutarties nutraukimo arba dėl sankcijos pritaikymo, privalo įtraukti tiekėją į nepatikimų tiekėjų sąrašą. Šiame etape ji nevertina, ar tikslinga / reikalinga skelbti informaciją apie nepatikimą tiekėją, tiesiog gauna informaciją, kuris tiekėjų grupės narys (nariai) dėl sutarties neįvykdymo ar netinkamo įvykdymo yra atsakingas ir apie jį paskelbia. Paprastai tiekėjų grupės narių funkcijos, indėliai, atsakomybės būna aptartos tarpusavio sutartyse, todėl dažniausiai nėra sudėtinga išspręsti tiekėjų grupės narių atsakomybės klausimą konkrečiu atveju.

Pakartotinai pažymėtina, kad tuo atveju, kai yra priimamas sprendimas dėl melagingos informacijos pateikimo ar sutarties neįvykdymo ar netinkamo įvykdymo, perkančiajai organizacijai kyla pareiga apie tai paskelbti nustatyta tvarka (t. y. perkančioji organizacija neturi diskrecijos teisės dėl skelbimo apie melagį ar nepatikimą tiekėją).

Dėl apie tiekėją ar tiekėjų grupės narį skelbtinos informacijos, papildomai pažymėtina, kad be fizinio asmens vardo ir pavardės (šių duomenų skelbimas yra numatytas šiuo metu galiojančiuose įstatymuose) turi būti skelbiamas ir fizinio asmens veiklą patvirtinančio dokumento numeris, siekiant užtikrinti paprastesnį konkretaus veiklą vykdančio asmens identifikavimą ir išvengti klaidų, kai fizinio asmens vardas ir pavardė sutampa. Nesant duomenų apie veiklą patvirtinančio dokumento numerį į sąrašą per klaidą gali būti įrašytas ne tas tiekėjas. Tiekėjo kreipimosi į teismą, kuriuo ginčijamas perkančiosios organizacijos sprendimas dėl melagingos informacijos pateikimo, pirkimo sutarties nutraukimo arba sankcijos pritaikymo ir (arba) sprendimas skelbti informaciją apie tokius tiekėjus, datą siūloma skelbti kaip papildomą informaciją, skirtą pirkimų vykdytojams, vertinantiems informaciją apie jų vykdomuose pirkimuose dalyvaujančius tiekėjus. Tai padėtų perkančiosioms organizacijoms geriau įsivertinti sprendimo proporcingumą (t. y. kada galėtų baigtis teisminiai procesai tokiose bylose) dėl tiekėjo pašalinimo iš pirkimo ir priimti atitinkamus sprendimus vykdomame pirkime. Tiekėjo pašalinimo iš pirkimo procedūrų dėl melagingos informacijos pateikimo ar dėl pirkimo sutarties neįvykdymo ar netinkamo įvykdymo terminas skaičiuojamas nuo sprendimo, kad tiekėjas pateikė melagingą informaciją ar netinkamai įvykdė sutartį ar jos neįvykdė, priėmimo.

Dėl VPĮ 93 str. 7 d., 95 str. (PĮ 101 str., PGSĮ 9 str.). Įvertinus tai, kad Viešųjų pirkimų tarnyba yra savarankiškas asignavimų valdytojas ir ministras, atsakingas už viešųjų pirkimų politikos formavimą, negali daryti įtakos dėl finansinės strateginio veiklos plano dalies, VPĮ siūloma atitinkamai nustatyti, kad Viešųjų pirkimų tarnyba su atsakingu ministru derina tik įstaigos strateginiame veiklos plane nurodytus veiklos prioritetus.

2023 m. atliktas viešųjų pirkimų sistemos vertinimas parodė, kad viena pagrindinių viešųjų pirkimų problemų išliko – tiekėjai neišnaudoja galimybių savo prekes, paslaugas ar darbus parduoti viešajam sektoriui. Viena iš to priežasčių, tiekėjų pagrindinių žinių stoka, kaip dalyvauti viešuosiuose pirkimuose. Viešųjų pirkimų tarnybos atliktos apklausos bei atliktas tiekėjų pritraukimo projektas parodė, kad rinkai reikalingi tokie tiekėjų mokymai. Tiekėjų mokymai ne tik padės tiekėjams dalyvauti viešuosiuose pirkimuose, tačiau taip pat skatins naujų tiekėjų įsitraukimą ir tokiu būdu prisidės prie konkurencijos viešuosiuose pirkimuose didėjimo. Dėl šios priežasties siūloma išplėsti Viešųjų pirkimų tarnybos funkcijas, nustatant papildomą funkciją, kad tarnyba ne tik konsultuoja, bet taip pat ir moko tiekėjus. Šiai papildomai funkcijai vykdyti, Viešųjų pirkimų tarnybos duomenimis yra reikalingos papildomos valstybės biudžeto lėšos (detali informacija pateikta priede Nr. 3, aiškinamojo rašto 13 dalyje).

Viešųjų pirkimų tarnybai taip pat nustatoma pareiga vykdyti pažeidimų prevenciją ir prižiūrėti, kaip laikomasi ne tik VPĮ, PĮ, PGSĮ, bet ir kitų pirkimus reguliuojančių teisės aktų, įskaitant ES sektorinių teisės aktų, reikalavimų. Kadangi tai nauja Viešųjų pirkimų tarnybai priskiriama funkcija, kuriai vykdyti ši institucija kol kas neturi pakankamai reikiamų kompetencijų specialistų, šiai papildomai funkcijai vykdyti turi būti skiriamas papildomas finansavimas. Detalus papildomo finansavimo poreikio pagrindimas yra pateikiamas kartu su aiškinamuoju raštu (priedas Nr. 2; aiškinamojo rašto 13 dalis).

Įdiegus naująją CVP IS ir pasikeitus tam tikriems šios sistemos funkcionalumams, kurie reikalingi persiųsti perkančiųjų organizacijų skelbimus Europos sąjungos leidinių biurui, t. y. pasikeitus tarptautinių pirkimų skelbimų paskelbimo būdui dėl naujosios sistemos, VPĮ tikslinama Viešųjų pirkimų tarnybos funkcija ir nustatoma, kad tarnyba ne persiunčia skelbimus (tokios galimybės Viešųjų pirkimų tarnyba neturi), bet užtikrina technines galimybes perkančiųjų organizacijų skelbimų Europos Sąjungos leidinių biurui pateikti (Viešųjų pirkimų tarnyba, administruodama Centrinę viešųjų pirkimų informacinę sistemą, užtikrina, kad perkančiosios organizacijos tarptautinių pirkimų skelbimus pačios persiųstų Europos sąjungos leidinių biurui).

Kadangi VPĮ $51^1$ str. (PĮ $52^1$ str.) siūloma skelbti „saugių“ tiekėjų sąrašą, į kurį įtraukiami tie subjektai, dėl kurių nėra nustatytos aplinkybės, nurodytos VPĮ 37 straipsnio 9 dalyje ir 47 straipsnio 9 dalyje (pagal PĮ 50 straipsnio 9 dalyje, PGSĮ 40 straipsnio 9 dalyje), ir šiuo pakeitimu siekiama supaprastinti ekonomiškai naudingiausią pasiūlymą pateikusio pasiūlymo patikrą nacionalinio saugumo aspektu, reikalingas subjektas, kuris užtikrintų tinkamą ir savalaikį tokios informacijos administravimą. Šią funkciją siūloma pavesti vykdyti Viešųjų pirkimų tarnybai – administruoti pagal VPĮ $51^1$ straipsnį (PĮ $52^1$ straipsnį) paskelbtą informaciją apie „saugius“ tiekėjus. Šiai funkcijai vykdyti Viešųjų pirkimų tarnybai reikalingi papildomi žmogiškieji ištekliai bei finansai šiems darbuotojams išlaikyti, juos aprūpinti darbo priemonėmis. Detalus papildomo finansavimo poreikio pagrindimas šiai funkcijai vykdyti yra pridedamas (priedas Nr. 1; aiškinamojo rašto 13 dalis).

Įvertinus tai, kad aukštosiose mokyklose patvirtintos viešųjų pirkimų universitetinių studijų programos gali atitikti pirkimų specialisto žinių patikrinimo reikalavimus, o jų absolventų žinios jau įvertinamos per egzaminus, VPĮ (atitinkamai PĮ) projekte siūloma numatyti, kad Viešųjų pirkimų tarnyba vieną kartą viešųjų pirkimų universitetinių studijų programų absolventams išduoda pirkimų specialisto pažymėjimus ar pratęsia jų galiojimą 5 metams, nedalyvaujant žinių patikrinime. Siūloma nustatyti, kad Viešųjų pirkimų tarnyba viešųjų pirkimų universitetinių studijų programos absolventams pirkimų specialisto pažymėjimą išduoda arba pratęsia jo galiojimą, nedalyvaujant žinių patikrinime, tik vieną kartą, jei nuo viešųjų pirkimų universitetinių studijų programos baigimo yra praėję ne daugiau nei 5 metai. Toliau tokiems asmenims specialisto pažymėjimas būtų išduodamas ar pratęsiamas įprasta tvarka – dalyvaujant žinių patikrinime. Tokiu pakeitimu siekiama papildyti rinką kompetentingais pirkimų specialistais, baigusiais viešųjų pirkimų universitetinių studijų programas, o paprastesnė, palyginti su pirkimų specialisto žinių patikrinimu, laikant testą, pirkimų specialisto pažymėjimo išdavimo ar galiojimo pratęsimo tvarka, skatins specialistus pasirinkti dirbti viešųjų pirkimų srityje.

Dėl VPĮ 103 str. (PĮ 109 str., PGSĮ 63 str.). Siekiant užkirsti kelią tiekėjų piktnaudžiavimui savo teisėmis, kai tiekėjas teikia pretenziją vieną po kitos ir tokiu būdu piktybiškai stabdo pirkimo procedūras ar sutarties pasirašymo procesą, VPĮ 103 straipsnyje (PĮ 109 straipsnyje, PGSĮ 63 straipsnyje) siūloma nustatyti, kad perkančioji organizacija galėtų pasirinkti, ar nagrinėti pretenziją, jei ją pateikė dalyvis ar kandidatas, kuris nėra laikomas suinteresuotu dalyviu ar kandidatu pirkime. Be to, siūloma leisti perkančiajai organizacijai sudaryti sutartį, nesilaikant VPĮ 103 straipsnio 2 dalyje nustatytų terminų tais atvejais, kai pateikiama pretenzija, kurios neprivaloma nagrinėti. Tikimasi, kad siūlomi pakeitimai sudarys sąlygas perkančiosioms organizacijoms sklandžiau vykdyti pirkimus. Be to, PGSĮ 63 str. 2 d. suvienodinama su VPĮ 103 str. 2 d. reguliavimu, t. y. kad perkančioji organizacija, gavusi pretenziją, neprivalo stabdyti pirkimo procedūrų ir gali tęsti pirkimo procedūras su ribojimu sudaryti pirkimo sutartį.

Dėl FAĮ projekto. Siūlomi FAĮ pakeitimai yra techninio pobūdžio, atliekami siekiant šiuo metu šiame įstatyme vartojamą sąvoką „E. sąskaita“ pakeisti į „Sąskaitų administravimo bendroji sistema“ ir užtikrinti teisinio reguliavimo nuoseklumą bei skirtingų teisės aktų nuostatų suderinamumą.

Dėl ANK projekto. ANK 12 straipsnio pakeitimas siūlomas atsižvelgiant į ilgametę Viešųjų pirkimų tarnybos atliekamų viešųjų pirkimų vertinimų patirtį, kai konstatuojami mažai pavojingi, mažareikšmiai, neturintys didelės finansinės ir (ar) kitokios įtakos, nesukeliantys teisinių padarinių viešuosius pirkimus reglamentuojančių teisės aktų pažeidimai, o taip pat atsižvelgiant į

susiklosčiusią teismų praktiką administracinių nusižengimų bylose[16]. Paprastai teismai, nagrinėdami administracinių nusižengimų bylas, fizinių asmenų veiksmus traktuoja kaip būtinąjį reikalingumą, t. y. ne bet kokį viešųjų pirkimų teisinio reglamentavimo pažeidimą traktuoja kaip esminį, lemiantį juridinio asmens priimtų sprendimų neteisėtumą, iš kurio galimai galėtų kilti atitinkamo fizinio asmens administracinė atsakomybė; taip pat teismai vienareikšmiškai vertina Viešųjų pirkimų tarnybos vertinimo išvadose nurodytų įpareigojimų įvykdymą – pašalinus nustatytus pažeidimus, iš esmės nebelieka pažeidimo objekto, taigi, ir jo pavojingumo. Todėl ANK 12 straipsnio papildymas sumažins administracinę naštą Viešųjų pirkimų tarnybai, kai, esant mažai pavojingai administracinio nusižengimo požymių turinčiai veikai, nebūtų būtinybės pradėti administracinio nusižengimo teisenos. Pagal galiojantį teisinį reglamentavimą Viešųjų pirkimų tarnyba tokios teisės neturi ir privalo visus konstatuotus juridinių asmenų viešųjų pirkimų pažeidimus tirti administracinės atsakomybės aspektu.

**5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant Įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimtų įstatymų pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta**

Įstatymų projektais siūlomo teisinio reguliavimo teigiamos pasekmės aptartos šio aiškinamojo rašto 4 dalyje. Įstatymų projektų nuostatos sudarys lankstesnes, paprastesnes ir aiškesnes sąlygas vykdyti pirkimus, kas skatins tiekėjus aktyviau dalyvauti viešuosiuose pirkimuose. Nustačius papildomus reikalavimus, susijusius su nacionalinio saugumo užtikrinimu, bus prisidedama prie kibernetinio sistemų saugumo. Išsamus poveikio vertinimas pateikiamas dokumente „Viešųjų pirkimų problematika ir sprendimų kryptys“[17].

**6. Kokią įtaką priimti įstatymai turės kriminogeninei situacijai, korupcijai**

Kadangi Įstatymų projektais atliekamais pakeitimais siekiama mažinti administracinę naštą viešuosiuose pirkimuose tiek perkančiosioms organizacijoms, tiek tiekėjams, palengvinti viešųjų pirkimų procedūras, spartinti pirkimus, užtikrinti geresnį tiekėjų dalyvavimą bei suderinti teisinį reguliavimą su ES teisės aktais, priimti pakeitimai įtakos kriminogeninei situacijai neturės. Atliktas antikorupcinis vertinimas, kurio metu nenustatyta antikorupciniu požiūriu rizikingų nuostatų. Tai patvirtina ir parengta Įstatymų projektų antikorupcinio vertinimo pažyma

**7. Kaip įstatymų įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai**

Nustatytas aiškesnis ir paprastesnis teisinis tam tikrų viešųjų pirkimų institutų reguliavimas, paskatins smulkiojo ir vidutinio verslo dalyvavimą viešuosiuose pirkimuose, nes pirkimai vyks paprasčiau, greičiau.

Priėmus siūlomas nuostatas, perkančiosios organizacijos galės paprasčiau ir greičiau įsigyti prekes ir (ar) paslaugas iš konkretaus tiekėjo, kai jos įsigyjamos iš socialinio verslo ir kai ne mažiau kaip vienas sutartį vykdysiantis darbuotojas priklauso darbo rinkoje papildomai remiamų asmenų grupei. Galima teigti, siūlomu teisiniu reguliavimu iš dalies ribojama konkurencija viešuosiuose pirkimuose. Tačiau tai daroma pagrįstai ir tik tokia apimtimi, kokia yra būtina pasiekti nuostatos tikslus – sudaryti geresnes sąlygas asmenis, kurie priskiriami darbo rinkoje papildomai remiamų asmenų grupei, lengviau integruotis į visuomenę, spręsti socialinės atskirties problemas, skatinti tiekėjų sąmoningumą, įdarbinat tokius asmenis. Pažymėtina, kad ne visi socialiniai verslai galėtų dalyvauti šiuose pirkimuose. Siekiant išvengti piktnaudžiavimo, nuostatoje įvedamas papildomas kriterijus, padėsiantis siekti nuostatos tikslo – bent vienas sutartį vykdantis darbuotojas turi

[16] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo (toliau – LAT) 2020 m. kovo 31 d. nutartis administracinio nusižengimo byloje Nr. 2AT-12-689/2020; LAT 2025 m. lapkričio 4 d. nutartis administracinio nusižengimo byloje Nr. 2AT-37-976/2025; LAT 2026 m. gegužės 12 d. nutartis administracinio nusižengimo byloje Nr. 2AT-25-387/2026.
[17] Žr. „Viešųjų pirkimų problematika ir sprendimų kryptys“

priklausyti darbo rinkoje papildomai remiamų asmenų grupei. Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, kad šios nuostatos socialinis tikslas yra svarbesnis nei ūkio subjektų verslo interesai.

Siūlomais pakeitimais siekiama didinti viešųjų pirkimų sistemos efektyvumą, mažinti administracinę naštą pirkimų vykdytojams, tiekėjams ir Viešųjų pirkimų tarnybai, sudaryti sąlygas lanksčiau ir greičiau vykdyti viešųjų pirkimų procedūras. Kartu svarbu užtikrinti, kad supaprastinant procedūras ir plečiant galimybes taikyti lankstesnius pirkimo būdus, būtų išlaikomos sąlygos tiekėjų konkurencijai, skaidrumui, lygiateisiškumui ir racionaliam lėšų naudojimui. Paprastesnės ir operatyvesnės pirkimų procedūros užtikrins pirkimų dokumentų rengimo, procedūrų organizavimo ir administravimo sąnaudų sumažinimą, sudarys galimybes greičiau patenkinti pirkimų vykdytojų poreikius ir efektyviau, racionaliau naudoti žmogiškuosius išteklius. Padidinus mažos vertės pirkimų ribas ir išplėtus galimybes taikyti paprastesnes procedūras, pirkimų vykdytojams atsirastų daugiau lankstumo planuojant ir vykdant pirkimus. Tai galėtų būti naudinga ir tiekėjams, nes supaprastintos procedūros sudarytų sąlygas operatyviau reaguoti į pirkimų poreikius ir mažintų dalyvavimo pirkimuose administracines sąnaudas. Kartu svarbu išlaikyti tiekėjams aiškias ir nediskriminacines dalyvavimo sąlygas bei užtikrinti, kad pirkimų vertė būtų nustatoma tinkamai. Mažos vertės darbų pirkimų ribos padidinimas iki 300 000 Eur be PVM taip pat suteiktų daugiau lankstumo ir galimybių rangovams. Pažymėtina, kad mažos vertės pirkimų ribų padidinimas savaime nepanaikina pareigos pirkimų vertes skaičiuoti laikantis įstatymuose nustatytų numatomų pirkimų verčių skaičiavimo taisyklių ar pareigos prekes, paslaugas ar darbus įsigyti per centrinę perkančiąją organizaciją, kai tenkinamos VPĮ 82 straipsnio 2 dalyje nustatytos sąlygos. Naudojimasis CPO LT katalogu ar kitomis centralizuotų pirkimų priemonėmis sudaro palankesnes sąlygas tiekėjų konkurencijai, užtikrina skaidresnį pirkimo procesą ir mažina pirkimų vykdytojų patiriamas sąnaudas.

Plečiant neskelbiamų derybų taikymo atvejus, ypač įvertinus geopolitinę situaciją, pirkimų vykdytojams būtų suteikiama daugiau lankstumo reaguoti į specifinius poreikius, o verslui – galimybė operatyviau pasiūlyti konkrečias prekes, paslaugas ar darbus. Aiškiai apibrėžtos šio pirkimo būdo taikymo sąlygos ir pareiga laikytis viešųjų pirkimų principų sudarytų sąlygas derinti procedūrų supaprastinimą su pareiga laikytis viešųjų pirkimų principų, racionaliai naudoti lėšas ir užtikrinti pirkimų skaidrumą, todėl reikšmingo neigiamo poveikio konkurencijai nenumatoma.

Viešųjų pirkimų tarnybos sudaromas ir skelbiamas „saugių“ tiekėjų sąrašas leis išvengti pakartotinio dokumentų rinkimo ir vertinimo tais atvejais, kai tiekėjas jau patikrintas ir turima aktuali informacija apie jo atitiktį nacionalinio saugumo reikalavimams. Tai leis sutrumpinti pirkimų procedūras, sumažinti tiekėjams ir pirkimų vykdytojams tenkančią administracinę naštą bei sudaryti sąlygas kompetentingoms institucijoms efektyviau paskirstyti patikros išteklius. Toks reguliavimas galėtų paspartinti dalyvavimo pirkimuose procesą ir padėti verslui efektyviau naudoti administracinius išteklius. Vertinant rizikas, atkreiptinas dėmesys, kad dėl tiekėjo padėties „saugumo“ aspektu pasikeitimo sutarties vykdymo metu, galėtų kilti poreikis sudarytą sutartį nutraukti ir vykdyti pirkimo procedūras iš naujo, kas galėtų sukelti papildomų laiko ir žmogiškųjų išteklių sąnaudų poreikį ir sutrikdyti svarbių paslaugų ar prekių tiekimą, darbų atlikimą. Visgi siūlomu teisiniu reguliavimu užtikrinamas didesnis pirkimų procedūrų lankstumas ir operatyvumas lems aukštesnių pirkimų vykdytojų kompetencijų ir veiksmingesnės vidaus kontrolės poreikį.

Papildomi informacijos apie sudarytas sutartis viešinimo reikalavimai prisidėtų prie verslui svarbaus pirkimų proceso skaidrumo ir nuspėjamumo užtikrinimo.

Atsižvelgiant į tai, kad siūlomais pakeitimais siekiama mažinti administracinę naštą viešųjų pirkimų dalyviams, supaprastinti dalyvavimą viešuosiuose pirkimuose ir sudaryti lankstesnes sąlygas tiekėjams siūlyti savo prekes, paslaugas ir darbus, o viešųjų pirkimų principų ir skaidrumo reikalavimai išlieka aktualūs, reikšmingo neigiamo poveikio verslui ir tiekėjų konkurencijai dėl siūlomų pakeitimų nenumatoma.

**8. Ar Įstatymų projektai neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams**

Įstatymų projektų nuostatos neprieštarauja atitinkamoms Lietuvos Respublikos strateginio valdymo įstatymo nuostatomis. Siūlomu teisiniu reglamentavimu neplanuojama rengti ar tvirtinti atskirų planavimo dokumentų, kurie neatitiktų Strateginio valdymo įstatymo apibrėžiamų planavimo dokumentų tipų.

**9. Įstatymų inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus būtina pakeisti ar pripažinti netekusiais galios**

Siekiant Įstatymų projektuose siūlomus pakeitimus inkorporuoti į teisinę sistemą, priimti naujų, pakeisti ar pripažinti netekusiais galios įstatymų nereikės.

**10. Ar įstatymų projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymų projektų sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka**

Įstatymų projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas. Įstatymų projektų sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

**11. Ar įstatymų projektai atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus**

Įstatymų projektų nuostatos atitinka Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir ES dokumentus: 2014 m. vasario 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2014/25/ES dėl subjektų, vykdančių veiklą vandens, energetikos, transporto ir pašto paslaugų sektoriuose, vykdomų pirkimų, kuria panaikinama Direktyva 2004/17/EB;

2014 m. vasario 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2014/24/ES dėl viešųjų pirkimų, kuria panaikinama Direktyva 2004/18/EB;

2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/81/EB dėl darbų, prekių ir paslaugų pirkimo tam tikrų sutarčių, kurias sudaro perkančiosios organizacijos ar subjektai gynybos ir saugumo srityse, sudarymo tvarkos derinimo ir iš dalies keičianti direktyvas 2004/17/EB ir 2004/18/EB;

2007 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2007/66/EB iš dalies keičianti Tarybos direktyvas 89/665/EEB ir 92/13/EEB dėl viešųjų sutarčių suteikimo peržiūros procedūrų veiksmingumo didinimo.

**12. Jeigu įstatymams įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų – kas ir kada juos turės priimti**

Priėmus Įstatymų projektus, Lietuvos Respublikos Vyriausybė ar jos įgaliota institucija, Viešųjų pirkimų tarnybos direktorius turės iki 2027 m. gegužės 31 d. priimti / patikslinti VPĮ, PĮ, PGSĮ ir ANK įgyvendinamuosius teisės aktus.

Įstatymų projektams įgyvendinti Viešųjų pirkimų tarnyba turės patvirtinti perkančiųjų organizacijų, kurios privalės teikti informaciją apie tiekėjus, jų subtiekėjus ar ūkio subjektus, kurių pajėgumais remiamasi, ir (ar) prekių gamintojus ar juos kontroliuojančius asmenis, dėl kurių nėra nustatytos VPĮ 37 straipsnio 9 dalyje ir 47 straipsnio 9 dalyje nurodytos aplinkybės ir su kuriais buvo sudarytos sutartys, sąrašą, taip pat tokios informacijos teikimo ir skelbimo CVP IS tvarką.

Dėl įtvirtintos pirkimų vykdytojų pareigos skelbti informaciją apie sudarytas sutartis dėl arbitražo ir taikinimo paslaugų bei teisinių paslaugų pirkimo, turės būti atitinkamai pakoreguotas Informacijos viešinimo Centrinėje viešųjų pirkimų informacinėje sistemoje tvarkos aprašas, patvirtintas Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus 2017 m. birželio 19 d. įsakymu Nr. 1S-91.

Įsigaliojus siūlomam ANK pakeitimui, Viešųjų pirkimų tarnybos direktorius teisės akte, reglamentuojančiame Viešųjų pirkimų tarnybos atliekamų administracinių nusižengimų tyrimą, turės nustatyti kriterijus, kuriais vadovaujantis ANK 12 str. 1 dalyje nurodyti administraciniai

nusižengimai (t. y. numatyti ANK 175 straipsnio 1 dalyje, 184 straipsnio 1 dalyje) bus laikomi mažai pavojingais.

Atsižvelgiant į palengvinimus universitetinių viešųjų pirkimų studijų absolventams dėl viešųjų pirkimų specialisto pažymėjimo gavimo arba jo pratęsimo, turės būti pakeistas Viešųjų pirkimų direktoriaus 2022 m. birželio 6 d. įsakymas Nr. 1S-109 „Dėl Pirkimų specialisto žinių patikrinimo atlikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“.

Bus tikslinamas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2019 m. lapkričio 6 d. nutarimas „Dėl Informacijos apie darbuotojų, vykdančių viešojo pirkimo ar pirkimo sutartis, darbo užmokesčio mėnesio medianą teikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ ir jame bus reglamentuota tiekėjo darbuotojams mokėto darbo užmokesčio kiekvieno mėnesio medianų vidurkio arba siūlomo mokėti darbo užmokesčio mėnesio medianos apskaičiavimo tvarka.

**13. Kiek valstybės, savivaldybės biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymams įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)**

Įstatymų projektams įgyvendinti, bus reikalinga 1 mln. 605 tūkst. Eur (3 metų laikotarpiui) papildomų valstybės biudžeto lėšų naujoms Viešųjų pirkimų tarnybos funkcijoms vykdyti:

1. administruoti informaciją apie tiekėjus, jų subtiekėjus ar ūkio subjektus, kurių pajėgumais remiamasi, ir (ar) prekių gamintojus, paslaugų teikėjus, dėl kurių nėra nustatyta aplinkybių, numatytų VPĮ 37 straipsnio 9 dalyje ir 47 straipsnio 9 dalyje ~ 33 000,00 Eur metams (99 000 Eur 3 metams; detalesnė informacija Priede Nr. 1);

2. vykdyti 10 sektorinių teisės aktų, reguliuojančių pirkimų vykdymą, pažeidimų prevenciją, priežiūrą, kaip laikomasi šių teisės aktų nuostatų, ~ 371 000 Eur metams (1 113 000 Eur 3 metams; detalesnė informacija Priede Nr. 2);

3. tiekėjų mokymams, siekiant pritraukti kuo daugiau tiekėjų dalyvauti viešuosiuose pirkimuose, taip prisidedant prie konkurencijos viešuosiuose pirkimuose didinimo, ~ 131 000 Eur metams (393 000 Eur 3 metams; detalesnė informacija Priede Nr. 3).

Papildomai pažymėtina, kad šiuo metu Viešųjų pirkimų tarnybai nėra pavesta tiekėjų mokymo funkcija (pavesta tik perkančiųjų organizacijų mokymo funkcija). Tačiau Viešųjų pirkimų tarnybos atliktos apklausos bei atliktas tiekėjų pritraukimo projektas parodė, kad rinkai reikalingi tokie mokymai. Tiekėjų pritraukimo projektas, kuriam buvo skirtas papildomas finansavimas, ir kuriame be kitų veiklų, Viešųjų pirkimų tarnyba vykdė tiekėjų mokymus, pritraukė 3 577 naujus tiekėjus, todėl mokymų nauda yra akivaizdi. Tikimasi, kad tiekėjų mokymai ne tik padės tiekėjams dalyvauti viešuosiuose pirkimuose, tačiau taip pat skatins naujų tiekėjų įsitraukimą ir tokiu būdu prisidės prie vieno iš valstybės politikos tikslų viešųjų pirkimų srityje įgyvendinimo – tiekėjų konkurencijos viešuosiuose pirkimuose didinimo.

Reikalingas valstybės biudžeto lėšų skyrimas aukščiau nurodytoms funkcijoms vykdyti, šių lėšų šaltiniai turėtų būti sprendžiamas svarstant ateinančių metų biudžetą.

**14. Įstatymų projektų rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados**

Rengiant Įstatymų projektus buvo analizuoti EK ir Viešųjų pirkimų tarnybos skelbiami duomenys apie viešuosius pirkimus, gauti perkančiųjų organizacijų, tiekėjų, suinteresuotų institucijų ir verslo atstovų pasiūlymai dėl administracinės naštos mažinimo, dėl praktikoje kylančių neaiškumų. Rengiant dokumentą „Viešųjų pirkimų problematika ir sprendimų kryptys“, organizuoti susitikimai ir diskusijos su savivaldybių, didžiųjų perkančiųjų organizacijų, mažesnių perkančiųjų organizacijų, asociacijų, tiekėjų atstovais, taip pat skelbtos perkančiųjų organizacijų ir tiekėjų apklausos. Siekiant suderinti pozicijas Įstatymų projektų derinimo metu kilusiais diskusiniais klausimais, buvo organizuojami susitikimai su pastabas ir pasiūlymus pateikusių subjektų atstovais, taip pat pastabos ir pasiūlymai darbo tvarka derinami su atskirais subjektais.

**15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiems projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas ir sritis**

Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiems projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą: „viešasis pirkimas“, „viešojo pirkimo sutartis“, „pirkimas“, „pirkimo sutartis“.

**16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai**

Įstatymai turėtų būti išversti į anglų kalbą.

Priedas Nr. 1

**Pagrindimas dėl papildomo finansavimo skyrimo naujojo subjektų sąrašo administravimo funkcijai vykdyti**

Vadovaujantis VPĮ pakeitimo projekto 32 straipsniu, siūloma papildyti įstatymą $51^1$ straipsniu ir nustatyti Tarnybai naują funkciją – skelbti informaciją apie tiekėjus, jų subtiekėjus ar ūkio subjektus, kurių pajėgumais remiamasi, ir (ar) prekių gamintojus, paslaugų teikėjus, kurie atitinka VPĮ 37 straipsnio 9 dalies ir 47 straipsnio 9 dalies reikalavimus (toliau – Grėsmės nacionaliniam saugumui nekeliantys ūkio subjektai), t. y. skelbti šių subjektų sąrašus ne ilgiau kaip 1 metus nuo dienos, kai perkančioji organizacija sudarė sutartį, o gavus informaciją, kad subjektas neatitinka nustatytų reikalavimų, išbraukti jį iš minėto sąrašo.

Pažymėtina, kad šios funkcijos įgyvendinimas pareikalaus papildomų žmogiškųjų išteklių.

Tarnyba administruoja perkančiųjų organizacijų pagal VPĮ 91 straipsnio 1 dalį paskelbtą informaciją apie pirkimo sutarties neįvykdžiusius ar netinkamai ją įvykdžiusius tiekėjus (toliau – Nepatikimų tiekėjų sąrašas) ir pagal VPĮ 52 straipsnio 1 dalį paskelbtą informaciją apie tiekėjus, kurie pirkimo procedūrų metu nuslėpė informaciją ar pateikė melagingą informaciją apie atitiktį šio įstatymo 46 ir 47 straipsniuose nustatytiems reikalavimams, arba apie tiekėjus, kurie dėl pateiktos melagingos informacijos nepateikė patvirtinančių dokumentų, reikalaujamų pagal šio įstatymo 50 straipsnį (toliau – Melagingą informaciją pateikusių tiekėjų sąrašas). Šiuo metu Nepatikimų tiekėjų sąrašą ir Melagingą informaciją pateikusių tiekėjų sąrašą administruoja vienas darbuotojas, dirbdamas pilnu etatu. Įvertinus darbo apimčių mastą administruojant minėtus sąrašus, Tarnybos nuomone, naujojo Grėsmės nacionaliniam saugumui nekeliančių ūkio subjektų sąrašo administravimas, kuris apima ne tik VPĮ nurodytos informacijos paskelbimą CVP IS, bet ir kreipimąsi kompetentingą instituciją dėl papildomos informacijos pateikimo bei sprendimų dėl subjekto išbraukimo iš sąrašo ar įtraukimo į sąrašą pratęsiamo dar vieneriems metams priėmimą, reikalauja panašių žmogiškųjų išteklių, t. y. vieno darbuotojo, dirbsiančio pilnu etatu.

Atsižvelgiant į šiuo metu Nepatikimų tiekėjų sąrašo ir Melagingą informaciją pateikusių tiekėjų sąrašo administravimo išlaidas, susijusias su darbo užmokesčiu, bei įvertinus naujos darbo vietos įrengimo sąnaudas, Tarnybos preliminariais skaičiavimais, naujo darbuotojo išlaikymo metinės išlaidos siektų apie 33 000,00 Eur, iš kurių vienkartiniam darbo vietos įrengimui būtų reikalinga apie 1 800,00 Eur, licencijoms metams – 700 Eur ir darbuotojo darbo užmokesčiui – apie 30 500,00 Eur metams.

Tarnyba pažymi, kad papildomas finansavimas yra būtinas siekiant VPĮ pakeitimo įstatymo projekto aiškinamajame rašte deklaruojamų tikslų – supaprastinti pirkimus ir mažinti administracinę naštą perkančiosioms organizacijoms ir tiekėjams, tačiau užtikrinti nacionalinį saugumą, t. y. užtikrinti, kad perkančiųjų organizacijų įsigyjamos prekės ar paslaugos, taip pat tiekėjai, su kuriais ketinama sudaryti sutartis, nekelia grėsmės nacionaliniam saugumui.

_____

Priedas Nr. 2

**Pagrindimas dėl papildomo finansavimo skyrimo Tarnybos priežiūros funkcijai vykdyti**

VPĮ projekto 61 straipsniu, kuriuo keičiamos VPĮ 95 straipsnio 1 dalies 2 punkto nuostatos, išplečiamos Tarnybos funkcijos ir Tarnybai priskiriama **vykdyti** ne tik VPĮ ir su jo įgyvendinimu susijusių teisės aktų, bet ir **kitų teisės aktų, reguliuojančių pirkimų vykdymą, pažeidimų prevenciją, prižiūrėti, kaip laikomasi šių teisės aktų nuostatų**.

Aiškinamajame rašte nėra nurodyta, koks yra šios funkcijos išplėtimo tikslas ir kokius kitus teisės aktus ji apima. Preziumuojant, kad minėta funkcija apima Europos Sąjungos (toliau – ES) sektorinius teisės aktus, Tarnybai naujos funkcijos suteikimas reikalautų naujų kompetencijų ir žinių bei papildomų darbuotojų šioje srityje. Tarnybai papildomai pavedama priežiūros ir prevencijos funkcija dėl ES sektorinių teisės aktų, kurių šiuo metu identifikuota 87[18] (sąrašas nėra baigtinis), taikymo viešuosiuose pirkimuose. Nors viešųjų pirkimų prevencija ir priežiūra Tarnybai yra būdinga funkcija, tačiau papildomų ir tokios didelės apimties teisės aktų priežiūros priskyrimas, iš esmės Tarnybai būtų visiškai nauja veikla, kurios atlikimui Tarnyba šiuo metu neturi reikiamos kompetencijos specialistų, taip pat, atsižvelgiant į esamų funkcijų ir atsakomybių gausą, neturi galimybių jų perskirstyti esamiems darbuotojams.

Pažymėtina, kad šiuo metu identifikuotus 87 ES teisės aktus būtų galima suskirstyti į 11 sektorių (žr. lentelę), kurie yra susiję ir su kitomis sritimis. ES reikalavimai daugeliu atvejų yra itin specifiniai (energetika, gynyba, skaitmenizavimas ir pan.), apima atitikties įrodymus, sąveikas su kitais ES teisės aktais (pvz., sankcijų, aplinkosauginių kriterijų). Atsižvelgiant į tai, manytina, kad vieno „universalaus“ profilio darbuotojas čia nebūtų pajėgus užtikrinti reikiamo efektyvumo – kelių itin skirtingų sektorių specifika reikalauja gilios, konkrečiai sričiai pritaikytos kompetencijos ir nuolatinio įsigilinimo. Taip pat, kadangi nurodyti teisės aktai taikomi itin specifiniuose sektoriuose ir reikalauja tos srities žinių ir kompetencijų, Tarnybai būtinas finansavimas, susijęs su papildomų etatų įsteigimu ir aukštos kvalifikacijos darbuotojų išlaikymu.

Palyginimui, Tarnyba turi Darniųjų pirkimų skyrių (jame dirba 7 darbuotojai), kuris be kitų funkcijų, konsultuoja Tarnybos darbuotojus žaliųjų, socialiai atsakingų ir inovatyvių pirkimų klausimais. Tačiau, atkreiptinas dėmesys, kad šis skyrius dirba su 10 Lietuvos Respublikos teisės aktų, reglamentuojančių darnumą viešuosiuose pirkimuose.

**Tarnybos preliminariais skaičiavimais, tinkamam minėtos funkcijos atlikimui reikėtų papildomai priimti 8 atitinkamos srities teisinį reguliavimą išmanančius darbuotojus, kurių išlaikymo metinės išlaidos siektų apie 370 094,41 Eur**, iš kurių vienkartiniam darbo vietų įrengimui būtų reikalinga apie **14 370,18** Eur, darbuotojų darbo užmokesčiui – apie **349 653,12** Eur metams bei įrangos išlaikymui (licencijos ir pan.) – apie **6 071,11** Eur metams.

Papildomiems etatams yra būtinas aukštas specifinių žinių lygis (energetika, gynyba, kibernetinis saugumas, skaitmenizavimas, transportas, sveikata ir kt.) ir vienas darbuotojas turėtų būti įsigilinęs bei kuruoti apie 10 ES sektorinių teisės aktų, kurių dalis būtų perkelta ir į nacionalinius teisės aktus. Atsižvelgiant į darbo apimtį, skaičiavimams naudota **aiški norma: 1 etatas ≈ 10 ES teisės aktų**, todėl šiai funkcijai reikalingi **8 etatai** (minimalus skaičius, leidžiantis užtikrinti ES teisės aktų prevenciją ir priežiūrą visuose sektoriuose).

Atsižvelgiant į sektorinių teisės aktų sudėtingumą, reikalingos pareigybės – vyresnieji patarėjai (koef. ≥ 2,04) su bent B2 anglų k. dėl nuolatinio darbo su Europos Komisijos dokumentais. Tik tokio lygio pozicijos užtikrintų, kad prevencijos ir priežiūros funkcija būtų vykdoma profesionaliai, sumažinant ES pažeidimų bei finansinių korekcijų riziką, ir būtų realistiškai pritraukiami reikiamos kvalifikacijos kandidatai.

---

[18] https://vpt.lrv.lt/lt/metodine-pagalba/naudingos-nuorodos/ žr. „Sektoriniai teisės aktai (anglų k.)“

Prašome VPĮ projekto aiškinamajame rašte aiškiai nurodyti, kad Tarnybai yra išplečiamas priežiūros funkcijos turinys – kontroliuoti, kaip laikomasi ES sektorinių teisės aktų reikalavimų viešuosiuose pirkimuose, bei kad šiai funkcijai vykdyti Tarnybai turi būti skiriamas nurodytas finansavimas. Nesuteikus papildomo finansavimo, Tarnyba negalės užtikrinti tinkamo šios funkcijos atlikimo ir priežiūros apimtis būtų ženkliai ribota.

Taip pat, atsižvelgiant į tai, kad Tarnybai reikės realaus laiko pritraukti naujus darbuotojus ir, kad prevencijos ir priežiūros funkcijos pradėtų veikti pilna apimtimi, iki įsigaliojimo būtina atlikti parengiamąją analizę: inventorizuoti visus ES sektorinius teisės aktus, susisteminti juos pagal sektorius ir taikymo atvejus, sukurti nuorodų ir dokumentų bazę (vidines kontrolės formas bei tikrinimo klausimynus). Todėl prašome patikslinti VPĮ projekto 62 straipsnio 1 dalyje, nurodytą įsigaliojimo datą ir įrašyti vėlesnę įsigaliojimo datą VPĮ 95 straipsnio 1 dalies 2 punkto nuostatoms: „Šio įstatymo 61 straipsnio 1 dalis įsigalioja 2027 m. sausio 1 d.“. Tai leistų užtikrinti sklandų perėjimą ir realias galimybes suformuoti priežiūros pajėgumus dar iki nuostatų taikymo pradžios.

| **Eil. Nr.** | **Sektorius** | **ES teisės aktų skaičius** | **ES teisės aktų sąrašas** | **Reikalingų papildomų etatų skaičius** |
|---|---|---|---|---|
| **1.** | Energetika ir klimatas | 15 | Directive on common rules for the internal market for electricity — (EU) 2019/944; Directive on common rules for the internal markets in renewable and natural gases and in hydrogen — (EU) 2024/1788; Directive on the promotion of the use of energy from renewable sources — (EU) 2018/2001; EU energy-efficiency labelling programme for office equipment — (EC) 106/2008; Energy Efficient Buildings Directive — 2010/31/EU; Energy Performance of Buildings Directive — (EU) 2024/1275; Greenhouse Gas Emissions Trading Directive — 2003/87/EC; Public Procurement Remedies Utility Sector Directive — 92/13/EEC; Regulation on the Governance of the Energy Union and Climate Action — (EU) 2018/1999; Regulation on the internal market for electricity — (EU) 2019/943; Revision Effort Sharing Regulation — (EU) 2023/857; Revision of the Energy Efficiency Directive — (EU) 2023/1791; Revision of the Greenhouse Gas Emissions Trading Directive — (EU) 2023/959; Revision of the Renewable Energy Directive — (EU) 2023/2413; Utilities Directive — 2014/25/EU | 1,5 |
| 2. | Gynyba ir saugumas | 4 | Breach of EU sanctions — (EU) 2024/1226; Defence and Security Procurement Directive — 2009/81/EC; Defence procurement instrument — (EU) | 0,4 |

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| | | | 2023/2418; Regulation on supporting ammunition production — (EU) 2023/1525 | |
| 3. | Skaitmenizavimas ir kibernetinis saugumas | 10 | Cybersecurity Act — (EU) 2019/881; Data Governance Act — (EU) 2022/868; Directive on combating fraud and counterfeiting of non-cash means of payment — (EU) 2019/713; Directive on open data and the re-use of public sector information — (EU) 2019/1024; EU Artificial Intelligence Act — (EU) 2024/1689; European cybersecurity directive — (EU) 2022/2555; Interoperable Europe Act — (EU) 2024/903; Regulation on cybersecurity requirements for products with digital elements — (EU) 2024/2847; Single Digital Gateway Regulation — (EU) 2018/1724; e-invoicing — 2014/55/EU | 1,0 |
| 4. | Transportas ir mobilumas | 10 | Alternative Fuel and Infrastructure Regulation — (EU) 2023/1804; Clean Vehicles Directive — (EU) 2019/1161; Clean Vehicles Directive — 2009/33/EC; EU guidelines for the development of the trans-European transport network — (EU) 2024/1679; Heavy Duty Vehicles — (EU) 2024/1610; Realisation of the trans-European transport network — (EU) 2021/1187; Regulation establishing a framework for the provision of port services and common rules on the financial transparency of ports — (EU) 2017/352; Regulation on maritime transport services — (EEC) 3577/92; Regulation on public transport services by rail and road — (EC) 1370/2007; Single European Sky regulation — (EU) 2024/2803 | 1,0 |
| 5. | Finansiniai ir biudžeto instrumentai | 7 | Combating money laundering by criminal law — (EU) 2018/1673; Directive on the fight against fraud — (EU) 2017/1371; Financial Regulation — (EU, Euratom) 2024/2509; Recovery and Resilience Facility — (EU) 2021/241; Regulation on establishing a Technical Support Instrument — (EU) 2021/240; Regulation on the financial rules applicable to the general budget of the Union — (EU, Euratom) 2018/1046; Regulation on the rules applicable to periods, dates and time limits — (EEG, Euratom) nr. 1182/71 | 0,7 |

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| 6. | Krizių valdymas ir atsparumas | 2 | Critical Entities Resilience Directive — (EU) 2022/2557; Single Market Emergency Instrument — (EU) 2024/2747 | 0,2 |
| 7. | Aplinkosauga ir žalieji kriterijai | 12 | Common Provisions Regulation — (EU) 2021/1060; Construction Product Regulation — (EU) 2024/3110; Deforestation-free Regulation — (EU) 2023/1115; Directive on ambient air quality and cleaner air for Europe — (EU) 2024/2881; Directive on the protection of the environment through criminal law — (EU) 2024/1203; Directive on waste — EU) 2018/851; EU Ecolabel Regulation — (EC) 66/2010; EU Taxonomy Regulation — (EU) 2020/852; Eco-design for Sustainable Products Regulation — (EU) 2024/1781; Programme for the Environment and Climate Action — (EU) 2021/783; Shipments of Waste Regulation — (EU) 2024/1157; Waste Directive — 2008/98/EC | 1,2 |
| 8. | Horizontalūs rinkos ir konkurencijos instrumentai | 11 | Anti-coercion instrument — (EU) 2023/2675; Classical Directive — 2014/24/EU; Concessions Directive — 2014/23/EU; Enforcement Regulation — (EU) 654/2014; Foreign Subsidies Regulation — (EU) 2022/2560; International Procurement Instrument — (EU) 2022/1031; Late payment — 2011/7/EU; Public Procurement Remedies Directive — 2007/66/EC; Public Procurement Remedies Supply and Works contracts — 89/665/EEC; Regulation on European Standardisation — (EU) 1025/2012; Single Market Programme — (EU) 2021/690 | 1,0 |
| 9. | Socialiniai ir žmogaus teisės | 10 | Corporate Sustainability Due Diligence Directive — (EU) 2024/1760; Directive on accessibility requirements of products and services — (EU) 2019/882; Directive on the protection of persons who report breaches of Union law — (EU) 2019/1937; Directive on preventing and combating trafficking in human beings and protecting its victims — (EU) 2024/1712; Directive on the accessibility of the websites and mobile applications of public sector bodies — (EU) 2016/2102; Equal pay for equal work / Pay transparency Directive — (EU) 2023/970; European Media Freedom Act — (EU) 2024/1083; Minimum wages — (EU) 2022/2041; Sanctions against | 1,0 |

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| | | | employers of illegally staying third-country nationals — 2009/52/EC; Women on boards — (EU) 2022/2381 | |
| 10. | Sveikata | 2 | Crisis-relevant medical countermeasures — (EU) 2022/2372; Cross border threats to health Regulation — (EU) 2022/2371 | 0,2 |
| 11. | Pramonės politika ir strateginės tiekimo grandinės | 4 | Battery Regulation — (EU) 2023/1542; Chips Act — (EU) 2023/1781; Critical Raw Materials Act — (EU) 2024/1252; Net Zero Industrial Act — (EU) 2024/1735 | 0,4 |
| | **Iš viso:** | **87** | **-** | **8,6** |

_____

Priedas Nr. 3

**Pagrindimas dėl papildomo finansavimo skyrimo naujai tiekėjų mokymo funkcijai vykdyti**

Vadovaujantis VPĮ projekto 61 straipsniu, siūlomas VPĮ 95 straipsnio 1 dalies 4 punkto pakeitimas, kuriuo Tarnybai pavesta nauja funkcija – papildomos tikslinės grupės – tiekėjų mokymai.

Pažymėtina, kad 2023 m. Tarnyba buvo gavusi papildomą finansavimą tiekėjų pritraukimo projektui, kuriame be kitų veiklų, vykdė tiekėjų mokymus. Iš viso per 2023 m. laikotarpį nuo sausio 1 iki gruodžio 31 d. (įskaitytinai) buvo pritraukti 3 577 nauji tiekėjai, todėl mokymų nauda akivaizdi, tačiau, pažymėtina, , kad šios funkcijos įgyvendinimas (kaip ir vykdyto projekto atveju) pareikalaus papildomų Tarnybos žmogiškųjų resursų.

Šiuo metu Tarnyba kasmet organizuoja ir vykdo daug įvairių mokymų VPĮ taikymo klausimais. Šių mokymų kokybė ir pasiekiami rezultatai tiesiogiai priklauso nuo tinkamo pasirengimo, profesionalaus turinio parengimo bei kokybiško organizavimo. Mokymams reikalingas ne tik metodinis pasirengimas ir mokymo medžiagos kūrimas, bet ir dalyvių atranka, jų konsultavimas, veiklų koordinavimas bei mokymų rezultatų vertinimas. Visa tai reikalauja laiko, žinių ir praktinių įgūdžių, kuriuos gali užtikrinti tik kvalifikuoti, viešųjų pirkimų teisinį reguliavimą išmanantys specialistai.

Įvertinus naujų mokymų mastą bei specifinius reikalavimus, matyti, kad esamų darbuotojų pajėgumų neužteks tinkamai įgyvendinti numatytą funkciją. Įgyvendinant pavestas funkcijas, reikalingas finansavimas naujiems etatams steigti ir kvalifikuotų darbuotojų darbo užmokesčiui užtikrinti. Tarnybos vertinimu, būtina priimti bent tris kvalifikuotus specialistus (du į Metodinės pagalbos skyrių – VPĮ taikymo klausimais, vieną į Darniųjų pirkimų skyrių – darniųjų (žaliųjų, inovacijų, socialiai atsakingų pirkimų) klausimais), kurie atsakingai vykdytų tiekėjų mokymų programų planavimo ir įgyvendinimo, metodinės ir mokomosios medžiagos rengimo bei adaptavimo, mokymų dalyvių konsultavimo, mokymų kokybės ir rezultatų stebėsenos bei analizės funkcijas.

Šių specialistų priėmimui ir jų darbo užmokesčiui, socialinio draudimo įmokoms bei kitoms su darbo santykiais susijusioms išlaidoms būtinas papildomas finansavimas. Tarnybos preliminariais skaičiavimais, naujų specialistų išlaikymo metinės išlaidos siektų apie 130260,07 Eur, iš kurių darbuotojų darbo užmokesčiui metams – 122587,92 Eur, vienkartiniam darbo vietų įrengimui – 5392,15 Eur, ir metinėms licencijoms apie 2280 Eur. Tik turint pakankamus resursus bus užtikrinta, kad naujoji funkcija būtų įgyvendinama kokybiškai ir laiku, o mokymų veiklos prisidėtų prie įstatyme numatytų tikslų pasiekimo.

Reikalinga, kad VPĮ projekto aiškinamajame rašte būtų aiškiai įtvirtinta, kad Tarnybai papildomai pavedama mokyti naują tikslinę grupę – tiekėjus, todėl šios funkcijos vykdymui turi būti užtikrintas reikiamas papildomas finansavimas.

_____